

№ 2 (12278)
14 январи
соли 2021

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

ИТТИЛОИЯ

12-уми январи соли равон дар толори мактаби байналмилалӣ Президентӣ дар шаҳри Душанбе ҷаласаи мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид, ки дар он фаъолияти вазорат ва зерсохторҳои он дар соли 2020 натиҷагирӣ шуд.

Дар ҷаласа Абдучаббор Раҳмонзода - Ёрдамчии Президентӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа, Муҳаммадҷосиф Имомзода-вазирӣ маориф ва илм, Фарҳод Раҳимӣ - президенти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, Муҳаммадҷовуд Саломӣён - муовини якуми вазир, Латофат Назирӣ ва Диловар Қодирзода - муовинони вазир, намояндагони як қатор вазорату кумитаҳо, сардорони раёсату шӯъбаҳои дастгоҳи марказӣ ва роҳбарони муассисаҳои тобей вазорат, сардорони сарраёсат, раёсат ва мудирони шӯъбаҳои маорифи шаҳри Душанбе, ВМКБ, виллоятҳои Суғду Хатлон ва ноҳияҳои тобей ҷумҳурӣ, роҳбарони муассисаҳои тахсилоти ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, директорони мактаб - интернатҳои ҷумҳуриявӣ, литсейҳои хонандагони болаёқат ва мактабҳои Президентӣ ва кормандони вазорат ширкат варзиданд.

Муовини якуми вазирӣ маориф ва илм М. Саломӣён дар бораи фаъолияти Вазорати маориф ва илм дар соли 2020 маъруза кард. Мавсуф фаъолияти муассисаҳои тахсилоти томактабӣ ва фароғии кӯдакон ба ин зинаи тахсилот, муассисаҳои тахсилоти умумӣ ва баланд бардоштани сифати тахсилот, таъмини муассисаҳо бо кадрҳои омӯзгорӣ, фаъолияти муассисаҳои тахсилоти иловагӣ, марказҳои инкишофи кӯдак, иштироки хонандагон дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ, вазъи таълиму тарбия дар муассисаҳои тахсилоти ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, саҳми муассисаҳои илмӣ тобей вазорат дар таҳқиқу арзёбии низоми муосири таълим, рушди маблағгузори соҳа, сохтмон ва мучахҳазгардонии муассисаҳои таълимӣ, рушди рабобити байналмилалӣ вазорат, таъмини хонандагону муассисаҳои таълимӣ бо китобҳои дарсӣ ва маводи таълимӣ, татбиқи барномаҳои давлатӣ - «Барномаи давлатии рушди муассисаҳои томактабӣ ва миёнаи умумии хусусӣ барои солҳои 2014-2020», «Барномаи давлатии таъмини

Фаъолияти вазорат натиҷагирӣ шуд

муассисаҳои тахсилоти умумии ҷумҳурӣ бо кабинетҳои фанӣ ва озмоишгоҳҳои мучахҳазӣ таълимӣ барои солҳои 2018-2020», «Барномаи давлатии амалӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ мухтарам Эмомалӣ Раҳмон

дар муассисаҳои тахсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2022», «Барномаи давлатии таъмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020» ва дар ин замина, «Барномаи давлатии таъмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то давраи соли 2030», «Барномаи давлатии рушди муассисаҳои соҳаи маорифи виллояти Хатлон барои солҳои 2017-2021», «Барномаи маҷмӯии рушди тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2017-2021»-ро мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дод.

Дар идомии ҷаласа О. Мардов-сардори раёсати маорифи ВМКБ, М. Зувайдуллозода - директори мактаби байналмилалӣ Президентӣ дар шаҳри Душанбе, Н. Муқимзода - мудирӣ шӯъбаи маорифи шаҳри Ҳисор, Д. Саидӣ - директори Донишдаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи М. Осимӣ дар шаҳри Хучанд ба музокира баромада, фаъолияти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соли 2020 қаноатбахш арзёбӣ намуданд.

Сипас, А. Раҳмонзода - Ёрдамчии Президентӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа доир ба иҷрои дастуру супоришҳои Пешвои миллат,

мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷиҳати беҳтар гардонидани сифати тахсилот, омодагии муассисаҳои тахсилоти миёнаи умумии шаҳру ноҳияҳои кишвар барои гузаронидани давраи тирамоҳу зимистони солҳои

2020-2021, баргузориҳои озмунҳои ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Тоҷикистон - Ватани азизи ман», тақвият бахшидани фаъолияти муассисаҳои таълимӣ тамоми зинаҳои тахсилот, таъмини муассисаҳо бо китобҳои дарсӣ ва омӯзгорони соҳибихтисос, татбиқи амалии «Бистсолаи омӯзиш ва рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», тибқи квотаи Президентӣ қабул намудани хонандагони лаёқатманди ноҳияҳои дурдасти кишвар ба муассисаҳои тахсилоти олии касбӣ ва як қатор масъалаҳои дигари соҳаи суҳанронӣ намуд.

Дар фарҷоми ҷаласа М. Имомзода - вазирӣ маориф ва илм изҳор дошт, ки роҳбарият ва кормандони дастгоҳи марказии вазорат, роҳбарону намояндагони зерсохторҳои он ҷиҳати дар амал татбиқ намудани дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон тамоми саъю талоши худро ба ҳарч дода, ҷашни 30 - солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо дастовардҳои арзанда пешвоз хоҳанд гирифт.

Дар охир вобаста ба масъалаҳои баррасишуда ва тақлифу пешниҳодоти ироагардида қарорҳои дахлдор қабул гардиданд.

«Омӯзгор»

• ДАР ИН ШУМОРА: •

Таҳминаю Шахло - ғолиби озмун

саҳ. 2-3

Илм ва маориф бар зидди ифротгарӣ

саҳ. 4

Китобҳои таърих таҷдиди назар меҷӯханд

саҳ. 5

Дар ҳама қор машварат бояд

саҳ. 6

Камбудихоро ислоҳ бояд кард

саҳ. 7

Омӯзгори донишманд сарбаланд аст

саҳ. 8

Ташкили кори мустақилона ва арзёбии он

саҳ. 10

Омӯзиши фанҳои дақиқ дар мадди аввал

саҳ. 11

Робитаҳо тақвият меҷӯханд

саҳ. 12

Хидматҳои мондагори профессор

саҳ. 13

Обуна ба ҳафтаномии «Омӯзгор» барои соли 2021

Агар хоҳед, ки дар соли 2021 аз навиғонҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармонӣ ва дастурҳои вазирӣ маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро сари вақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дарҳости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияи дӯстдоштаи худ - «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта 149 сомонӣ 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДХ БДА ҶТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200317101000
х/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

@ Почтаи электронии «Омӯзгор»: omuzgor@inbox.ru

Телефони боварӣ - 227-76-86

Таҳминаю Шахло – ғолиби озмун

Дар Донишқадаи ҷумхуриявии кормандони тақмили ихтисос ва бозомӯзии соҳаи маориф даври ниҳони озмуни «Мураббии сол» баргузор гардид, ки дар он 5 нафар довталаб аз ноҳияҳои Бобоҷон Ғафурови вилояти Суғд, Данғараи вилояти Хатлон, Рӯшони ВМКБ, Синои шаҳри Душанбе ва шаҳри Ҳисор иштирок ва сабқат намуданд. Озмунро вазири маориф ва илми ҷумхурии Маҳмадҷон Имомзода ифтитоҳ намуда, зикр кард, ки Президенти мамлакат, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зинаи таҳсилоти томактабиро ҳамчун баҳши афзалиятноки соҳаи маориф баҳогузори кардаанд. Таъини солҳои охир ба ин зинаи таҳсилот аз ҷониби Ҳукумати кишвар ва Вазорати маориф ва илми ҷумхурии тавачҷуҳи махсус зоҳир гардида, баҳри рушди таълиму тарбия дар муассисаҳои томактабӣ стандарту барномаҳои нави таълимӣ қабул карда шуданд. Натиҷаи ҳамин аст, ки сатҳи баргузори озмуни «Мураббии сол» дар шаҳри навоҳии кишвар бамаротиб боло рафта, истеъдодҳои наву умедбахш ба майдони фаъолият ғомҳои устуворона гузоштанд.

Сипас, муовини вазири маориф ва илми Латоғат Назирӣ дар хусуси ислоҳоти дигаргунӣ, ки дар соҳаи маориф, ба хусус, зинаи таҳсилоти ибтидоӣ дар солҳои соҳибистиклолӣ ба амал омадааст, ҳарф зад. Дар шартҳои аввали озмун аз довталабон муаррифии эҷодии фаъолияти педагогӣ бо таъки ба назарияҳои педагогӣ-психологӣ ва адабиёти методӣ тақозо мешуд. Мураббияи муассисаи таҳсилоти томактабии №6-и ноҳияи Данғара Гулнора Оймадова бо истифода аз тахтаи электронӣ лаҳзаҳои

мавзӯ дур рафта, ба нақли батафсил, ки ба шартҳои озмун мутабиқат намекард, саргарм мешуд. Ҳол он ки дар шартҳои озмун, дар баробари муаррифии эҷодии фаъолияти педагогӣ, дастовардҳо ва таҳлили натиҷаи таҷрибаи касбӣ, намунаи машғулиятҳои кушод ва ғайра низ бояд рақамзани мешуд. Дар умум, аз суҳанронии Г.Оймадова маълум шуд, ки вай таҷрибаи ғании кор дар гурӯҳи омодагӣ ба мактабро доро буда, соҳиби донишу фаҳмиши хуб ва ҳунари маҳорат дар гузаронидани машғулиятҳо мебошад. Мураббияи муассисаи таҳсилоти томактабии №152-и ноҳияи Синои шаҳри Душанбе Неъматзода Шахло Нуралӣ ҳақиқатан муаррифи фаъолияти педагогӣ хеш ибраз дошт, ки баҳри дар сатҳи баланд баргузор намудани машғулиятҳо ва донишдӯзии тарбиятгирон дагон бо волидон ҳамкориҳои самарабахшро ба роҳ монда-

худ доир ба фаъолияти мураббиягӣ, таҳсил дар донишқада ва оғози кораш ба тафсил маълумот дод.

Муаррифии фаъолияти довталаб воқеан пурмоҳият ва серпахлӯ доманадор буд. Аммо нақли тарҷумаи ҳол тӯлонӣ буд, суҳанҳои умумӣ низ вақти зиёдро гирифтанд. Бояд гуфт, ки дар байни довталабон дар муаррифии фаъолияти педагогии мураббияи муассисаи таҳсилоти томактабии №8-и ноҳияи Б.Ғафуров Таҳмина Ҳочибоева паҳлӯҳои тоза ва нуктаҳои диққатҷалбкунанда ба мушоҳида расид, ки аз заҳмату омӯзиши бардавомӣ номбурда шаҳодат медиҳад. Таҳмина тавассути навор дар бораи машғулиятҳои гузаронидааш маълумот дода, ибраз дошт, ки ба ғайр аз васоити техникаи мусосир, дар дарсҳои аз асбобҳои аёнии худсохт самаранок истифода мекунад. Дар раванди машғулиятҳо ба омилҳои рӯҳию равонии кӯдакон низ диққат медиҳад. Дар машғулиятҳои адабиёти бадеӣ ба рушди инкишофи нутқи шифоҳии тарбиятгирон ва захираи лугавии онҳо бештар тавачҷуҳ зоҳир намуда, дар баробари забони тоҷикӣ, омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣро ҳам ба роҳ мондааст. Аз иқдоми дигари довталаб он аст, ки дар кӯдакистон гурӯҳи хорсароёнро таъсис додааст.

Мураббияи муассисаи таҳсилоти томактабии №7-и шаҳри Ҳисор Шахло Раҳимова зикр намуд, ки таълиму тарбияи кӯдаконро дар гурӯҳи синни миёна ба ҳада дорад. Мавсуф перомони машғулиятҳои худ, методу шеваҳои таълимӣ, чорабиниҳои берунасинфӣ маълумоти ботафсил ироа намуд. Шартҳои дуҷуми озмун ҷавоби амиқ ва дуруст додан ба 5 савол оид ба санаҳои меъриии ҳукукии соҳаи маориф, таҳсилоти томактабӣ ва барномаҳои таълимиву тарбиявӣ ба шумор мерафт. Тавре ки узви ҳайати ҳакамони мактабшинос Т.Девоншоева изҳор дошт, аслан довталабон дар киёс бо иштирокдорони соли гузашта дониши хуб нишон дода, ба саволҳо асосан

посухҳои саҳеҳу муътамад доданд. Вале як нуктаро бояд тавзеҳ дод, ки иштирокдорон дар бораи асноди меъриии

ҳукукӣ (стандарту барномаҳо, консепсияҳои марбути соҳа ва ғ.) маълумоти сатҳӣ доранд. Дар баргузор намудани шартҳои сеюми озмун, ки ташкил ва гузаронидани мизи мудаввар ба ҳисоб мерафт, ҷиҳати фарқкунанда дар фаъолияти довталабон он буд, ки онҳо ба мизи мудаввар коршиносонро даъват карда буданд. Довталабон Таҳмина Ҳочибоева, Шахло Неъматзода, Гулнора Оймадова, Наргис Шарипова ва Шахло Раҳимова бо ҷӯшу хурӯш ва эҳсоси баланд дар мизҳои мудаввар гузаронидаашон то андозае фазои озоди баъни андеша ва баҳси судмандро ба амал оварда тавонистанд. Вале, аз нигоҳи аъзои ҳакамони тарзу шеваи роҳандозии мизҳои мудаввар то ҳада ба баргузори машғулиятҳо шабоҳат дошт. Ҷунонки мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, дар ҳамаи озмунҳо, ки ҳамаҷола гузаронида мешавад, довталабон дар иҷрои шартҳои номбурда мушкилӣ мекашанд. Дар шартҳои озмун таъкид шудааст: ба иштирокчиёни мизи мудаввар пешниҳод карда тавонистани моҳияти илмӣ амалӣ ва таълимию тарбиявӣ мавзӯи муҳокимашаванда, маҳорати эҷодӣ, ташкил карда тавонистани мувоҳиса оид ба мавзӯ, ҷалб кардани онҳо ба баҳсу хулосабарорӣ, маҳорати гӯш кардан, шунидан ва дарк кардани мавқеи иштирок-

чиён, эҳтироми яқдигар ва таҳаммулпазирӣ зарур аст.

Мутаассифона, ҷи аз наза-ри педагогӣ ва ҷи психологӣ, омилҳои дар боло зикршуда дар мизҳои мудавварӣ давталабон ба таври пурра таҳлилу баррасӣ ва мавриди иҷро қарор нагирифтанд. Дар рӯзи дуюми озмун довталабон ба иҷрои шартҳои муҳим - баргузори машғулияти таълимӣ шурӯъ карданд. Атрофи то ҷи андоза дар иҷрои ин шарт қомеъ гардидани довталабон, узви ҳайати доварон, профессор Бибиҳафиза Маҷидова ибраз дошт, ки довталаб Шахло Раҳимова аз шаҳри Ҳисор дар мавзӯи «Тоҷикистон - Ватанам, ифтихорам» дар гурӯҳи синни миёна машғулият гузаронида, тавонист аз васоити аёни истифода карда, диққати гурӯҳро ба худ ҷалб намояд. Машғулият 23 дақиқа давом кард. Довталаб Шахло Неъматзода аз шаҳри Душанбе дар машғулияти инки-

шофи нутқ муназзамии раванди дарсро таъмин карда, аз васоити технологияи муосир истифода намуд. Ҷиҳати ҷолиби машғулият он буд, ки хусусияти фарогир (комплексӣ) дошт. Хуб мешуд, ки баъзе калимаҳо на ба забони русӣ, балки тоҷикӣ талаффуз мешуданд (таври мисол, сок - афшӯра, варений - мураббо ва ғ.) Таҳмина Ҳочибоева, аз ноҳияи Б. Ғафуров дар машғулиятҳои аз васоити техникаи самаранок истифода кард. Кӯдаконро ба гурӯҳҳо ҷудо кард ва онҳо амалҳои виҷаро иҷро намуданд. Аз ҷумла, ба аҳли гурӯҳ тарзи дурусти талаффузи овозҳоро хотиррасон карда, бештар ба самти рушди инкишофи нутқ тавачҷуҳ зоҳир намуд. Ҷиҳати хотирмони машғулияти гузаронидаи довталаб Н. Шарипова аз ноҳияи Рӯшон дар он буд, ки вай дар машғулияти хониши бадеӣ кӯдаконро дар рӯи гилем шинонда, мавзӯро ба қисми ҷудо намуда фаҳмонд. Дар рӯи гилем расми ҳайвонҳо гузурда шуда буд. Агар довталаб ҳамаи тарбиятгиронро ба дарс фаро мегирифт, сифати машғулият баланд мегардид.

Дар шартҳои 5-уми озмун довталабон ҳолатҳои психологӣ-педагогиро таҳлил намуданд. Дар раванди лаҳзаҳои гуногуни педагогӣ - равонии ба мураббияи пешниҳодшуда,

хотирмонро аз машғулиятҳои баргузорнамудааш ба намоиш гузошт.

Ба гуфти Гулнора, дар кӯдакистоне, ки кор мекунад, китобхонаи замонавӣ мавҷуд аст, ки ба кӯдакон барои муталиаи асарҳои бадеӣ тавсия ва пешниҳод мегардад. Довталаб муаллифи дастури «Намунаи машғулиятҳои фаъолияти таълимӣ» буда, ҳамчунин, маърузаву мақолаҳои методии худро бо номи «Тарбиячавҳари худшиносӣ» пешниҳод намуд. Мутаассифона, ҷунонки аъзои ҳакамони хотирнишин карданд, довталаб гоҳо аз асли

аст. Натиҷаи ҳамин аст, ки тарбиятгирондогон кӯдакистон дар озмуни ҷумхуриявии «Дониёк» иштирок намуда, сазовори ҷойи аввал гардиданд. Ш.Неъматзода таъкид кард, ки аз бозҳои дидактикӣ истифода карда, ҳамзамон, ба ғайи гардонидани захираи лугавии тарбиятгирондогон тавачҷуҳи бештар медиҳад. Ҳангоми муаррифии фаъолияти худ довталаб маърузаҳои пешниҳод кард.

Мураббияи муассисаи таҳсилоти томактабии №3-и ноҳияи Рӯшон Наргис Шарипова низ монанди ҳампешагони

бояд ба фаъолиятҳои гуногун ба пайдоиши «наовариҳои» синнусоли аҳамият дода, ҷавобҳои асоснок меоданд. Дар ин маврид донишҷӯи маълумот дар барои хусусиятҳои равоӣ - педагогӣ, дар бораи фаъолияти психикӣ ва ҷисмонӣ кӯдак ҳатмӣ мебошад. Ҷавобҳои пешниҳодшудаи довталабон таҳлил гардида, методу усулҳои дар ин лаҳзаҳои истифодашаванда барои аъзои ҳамамон муаррифӣ шуданд.

Шарти 6-уми озмун аз тасвири манзара дар алоқамандӣ бо ҷарабаниҳои давлатӣ, идҳо ва мавзӯҳои таълимӣ иборат буд.

Дар рафти озмун муайян гардид, ки то кадом андоза мураббия аз шаклҳои гуногуни санъати тасвирӣ боҳабар мебошад, қобилияти дарки онҳоро дорад ва дар ӯ қобилияти расмкашӣ, сохтан, гулмонӣ, суробсозӣ ташаккул ёфтааст ва онро мавриди истифода қарор медиҳад. Довталабон Ҳочибекова Таҳмина, Оймадова Гулноза, Неъматзода Шахло, Раҳимова Шаҳноза, Шарипова Наргис бо истифода аз маводи гуногун дар вақти муайяншуда манзараро вобаста ба маҳорату малакашон сохта, муаррифӣ намуданд.

Таклифу пешниҳодҳо:

1. Кормандони соҳаи таҳсилоти томактабӣ бояд ҳуҷҷатҳои меъёрий-ҳуқуқии соҳаро ҳамаҷониба омӯхта, вобаста ба мазмуну муҳтавои онҳо фаъолияти касбии худро сайқал диҳанд.

2. Инчунин, бештар адабиёти педагогиро равоиро таҳлил намуда, аз онҳо бархӯрдор гардида, дар амалия, махсусан, ҳангоми иштирок дар озмунҳо мавриди истифода қарор диҳанд.

3. Мушовирони соҳаи таҳсилоти томактабии шӯбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо ва раёсатҳои шаҳру вилоятҳо бояд ба иштирокчиёни озмунҳои ҷумҳуриявӣ барои аз худ намудани донишҳои нави замонавӣ роҳнамоӣ намоянд, методикаи гузаронидани машғулиятҳоро дар гурӯҳҳои синнусоли назорат намоянд, донишҷӯи забони русиву англисӣ, истифодаи воситаҳои техникӣ ва усулҳои нави таълимиро талқин намоянд.

4. Муассисаҳои таҳсилоти томактабии хусусӣ ва марказҳои инкишофи кӯдакон барои ширкат дар озмунҳои ҷумҳуриявӣ «Мураббияи сол» тибқи муқаррароти умумии Низомномаи озмун «Мураббияи сол» ширкат варзанд.

5. Низомномаи озмун «Мураббияи соли Тоҷикистон» тибқи талаботи замони муосир мавриди таҷдид қарор дода шавад.

6. Дар гузаронидани озмунҳо ба раванди таълим, яъне тартиби нақшаи корӣ, ҷузвдонҳо, навиштани рафти машғулият, омода кардани реферат, тавсияҳои педагогӣ ва дастурҳои методӣ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забон» ва «Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ» риоя карда шавад.

Ҳамин тавр, озмун «Мураббияи сол-2020» ҷамъбаст гардид, ки дар он довталаб Таҳмина Ҳочибекова, мураббияи муассисаи таҳсилоти томактабии №8-и ноҳияи Бобоҷон Ғафуров ва Неъматзода Шахло Нуралихон, мураббияи муассисаи таҳсилоти томактабии №152-и ноҳияи Синои шаҳри Душанбе ғолиб доништа шуда, сазовори шохҷоиза ва мукофоти пулӣ гардиданд. Дигар довталабон низ бо ифтихорномаи Вазорати маориф ва илм ва мукофотҳои хотирмон қадрдонӣ шуданд.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
Насриддин ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

НАҚШИ ОМӢЗГОР

Соли равон 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо шукӯҳи хоса таҷлил хоҳад шуд. Ба ин муносибат дар шаҳру ноҳияҳо ва деҳаҳои дурдасти мамлакат қорҳои сохтмони бунёдкорӣ босуръат ҷараён доранд. Ҳамин аст, ки симои кишварамон дигаргун гардидаву ҳамаи соҳаҳои хоҷагии кишвар рушду таракқӣ меёбанд. Дар ин миён сохтмони муассисаҳои таълимӣ низ густариш ёфтаву муассисаҳои таълимӣ бо таҷхизоти нав таъмин мегарданд. Дар баробари ин, баҳри фаро гирифтани

Саҳмгузор бошем

донишҳои муосир ва ба китоби китобҳои ҷалб намудани насли наврас асарҳои зиёди бадеӣ ба нашр расидаву дастраси хонандагон гардиданд. Ҳамчунин, китобҳои насли нави дарсӣ бо низоми нав мутобик гардидаву шеваҳои тадрис низ дар муассисаҳои таълимӣ тақмил меёбанд ва пайваста донишҷӯ ҷаҳонбинии хонандагон баланд мегардад. Бояд зикр кард, ки дастоварди хонандагони тоҷик

дар озмунҳои олимпиадаҳои бонуфузи байналмилалӣ назаррас буда, дар ин самт Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қатори бехтарин давлатҳо қарор дорад.

Аз ин рӯ, вазифаи мо – омӯзгорон дар таълиму тарбияи шоистаи хонандагон бузург буда, моро меболад тавачҷуҳо ба гирифтани хонандагон бо донишҳои муосир бештар намоем. Дар дарсҳои хонандагонро дар рӯҳияи ватандӯстиву

ифтихори миллӣ тарбия намоем, то онҳо ба қадри сулҳу ваҳдат бирасанд ва ин неъматҳои бебаҳоро чун гавҳараки ҷашм ҳифз намоянд. Зеро ҷомеаи ҷаҳониرو амалҳои зиддибашари гурӯҳҳои ифротиву тундгаро ба ташвиш овардааст.

Ба ин хотир, зарур аст, наслро тарбияву ба камол расонем, ки дастовардҳои миллиро ҳифз намоянд ва дар пешрафту шуқуфои Ватани азизамон – Тоҷикистон саҳми босазо гузоранд.

Мавлуда АЛИЕВА,
ҷонишини директор оид ба таълими мактаби №92-и ноҳияи Сино

ВАРЗИШ

Мусобиқа барои дарёфти Ҷоми вазир

10-уми январӣ соли ҷорӣ дар толори варзиши Иттифоқи касабҳои кормандони маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти «Ҷоми вазирӣ маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» тахти шиори «Варзиш – гавари солимии ҷомеа» миёни муассисаҳо ва ташкилотҳои соҳаи маориф мусобиқаи даставӣ оид ба футбол хурд оғоз гардид.

Зимни ифтиҳои мусобиқа Д.Қодирзода, муовини вазирӣ маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, зикр кард, ки ҳадафи асосии баргузории мусобиқаи даставӣ миёни муассисаҳо ва ташкилотҳои соҳаи маориф оид ба

футболи хурд саҳми муносиб гузоштани кормандони соҳаи дар татбиқи сиёсати иҷтимоии Пешвои миллат дар самти варзиш, махсусан, рушди футбол, амалигардонии Барномаи

рушди футбол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2017-2021, тарғибу ташвиқ ва оммагардонии футбол, пайдо намудани истеъдодҳои нав, гузоштани заминаи мусоид ба рушди футболӣ касбӣ мебошад.

Дар мусобиқа кормандони муассисаҳо ва ташкилотҳои соҳаи маориф дар ду гурӯҳ (то 35-сола ва аз 35 сола боло) ширкат меварзанд. Ҳамчунин, тибқи низоминомаи мусобиқа дар минтақаҳои Суғду Хатлон ва ВМКБ мусобиқаи мазкур доир гардида, дар марҳилаи ниҳойи ғолибони минтақаҳои байни ҳам қувваозмӣ менамоянд.

ИФТИХОР

Пирӯзӣ ба даст оварданд

Дар озмунҳои ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» хонандагон аз Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон маҳорати хуб нишон дода, 2 нафар соҳиби ҷоиза ва 3 нафар бо мукофоти пулӣ дар ҳаҷми 1000 сомонӣ ва Ифтихорномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон қадрдонӣ шуданд.

Шаҳина Мабатқадамова, хонандаи синфи 6 - уми муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 11-и ноҳияи Шугнон, аз рӯи номинатсияи хондан ва азёд кардани ашъори бачагона ва афсонаҳои халқӣ тоҷик дар гурӯҳи тарбиятгирандагон ва хонандагони муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва миёнаи умумӣ соҳиби ҷои якум ва 25 ҳазор сомонӣ гардид.

Ба ифтихори ғолибияти Шарифамоҳ Одинамамадова, хонандаи литсейи Оғохонӣ шаҳри Хоруғ, ки дар номинатсияи осори адибони ҷаҳон ҷойи сеюмро ишғол намуда, соҳиби Ифтихорномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 15 ҳазор сомонӣ гардид, дар китобхонаи таълимгоҳ ҷарабинӣ доир шуд.

Раиси вилоят Ёдгор Файзов аз номи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоят ба иштирокдорони озмун, муаллимони ва вилдони онҳо изҳори миннатдорӣ карда, ширкати фаъоли хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии вилоятро дар он шоистаи таҳсин хонд.

Аз раёсати маорифи ВМКБ хабар доданд, ки Шарифамоҳ Одинамамадова дар анҷоми соли 2020, ҳамчунин, дар озмунҳои дохил шудан ба яке аз мактабҳои олии Канада пирӯзиро ба даст овард.

Ҷ.ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»

ТАРҒИБ

Бо ибтикори мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Кӯлоб дар рӯзҳои таълими зимистонаи мактаббачагони муассисаҳои таълимии шаҳру деҳоти Кӯлоб барномаи «Сайри китоб» бо методи хона ба хона дастрас намудани китобҳои бадеӣ барои хонандагон ҷараён дорад. Афзалияти барномаи «Сайри китоб»

«Сайри китоб» дар шаҳри Кӯлоб

дар он аст, ки масъулини соҳаи китобхонаҳо, китобҳои бадеӣ ва соҳавиро барои хонандагон дар манзили зисташон дастрас ва таъмин мекунанд. Ҷалби кӯдакону наврасон ба муталиаи китоб аз эҳён суннатҳои китобдӯстиву китобдорӣ, бедор намудани майлу рағбат ба эҷодиёт, тарбияи насли наврас дар заминаи арзишҳои миллию умумибашарӣ, рӯҳияи худшиносиву ватандӯстӣ, нангу номуси миллӣ ва зебоинарасиву меҳнатдӯстӣ дарак медиҳад.

ОЗМУН

«Лаззат» ғолибонро муайян кард

Дар толори фарҳангии муассисаи таълимии №51-и шаҳри Кӯлоб даври дууми озмун «Лаззат» миёни ҷавондӯхтарони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Кӯлоб доир гардид. Ҳадаф аз гузаронидани озмун тарғибу ташвиқи ҳунароҳои мардумӣ

дар байни ҷавондӯхтарон, баланд бардоштани заводи духтарон оид ба пухтупаз дар хона, дастгирии бевоситаи истеъдодҳои ҷавон ва дарёфти чехраҳои нави ҳунаро, эҳёи урфу одат ва расму оинҳои мардумӣ, мусоидат дар маърифати оиладорӣ ва ҷалби насли наврас ба эҷодкориву созандагӣ буд.

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

► ИДЕОЛОГИЯ

Илм ва маориф бар
зидди ифротгарой

Китоб дар тамаддуни мардуми мо мақоми хос дорад. Гузаштагони мо ба китоб ҳамчун маҳзани илму дониш ва сарчашмаи завқу хиради инсонӣ эҳтироми калон мегузоштанд. Китобро барҳақ ба «дурри маъниву аниси кунчи танҳой ва фурӯғи субҳи доноӣ» ташбеҳ намуда, бо ҳазор умеду ният дар гаҳвора, зери сари тифли на-взод мегузоштанд, то ин ки ӯ шахси доно ва сазовори обрӯю иззат дар ҷомеа гардад.

Хар касе, ки дорои до-ниши хуби сиёсию иҷтимоӣ аст, саводи хуби таҳлили ахбори расонаҳои иттилооти дорад, метавонад худ ва наздиконашро аз иттилооти бардурӯғу зиёновар начот бахшад. Вале он, ки аз чунин донишҳо ва қобилияти дуруст таҳлил кардан дур аст, ба зудӣ фирефтаи гурӯҳҳои экстремистии террористӣ ва бегонапараст мегардад. Бинобар ин, ҳар як фарди ҷомеаро зарур аст, ки ба моҳияти илмӣ мафҳумҳои «экстремизм», «терроризм», «хурофот» ва «бегонапарастӣ» сарфаҳм равад.

Ин ҳолат аҳли илму маорифи кишварро ба ташвиш овардааст. Бинобар ин, тамоми мутахассисон ва муассисаҳои сохтори Вазорати маориф ва илми кишвар барои пешгирӣ аз роҳи нодуруст ва ҷиҳати аз доми фиреби террористону экстремистон раҳо кардани ҷавонони кишвар корҳои зиёдеро ба анҷом мерасонанд.

Таъкид кардан бамаврид аст, ки дар тамоми Паёмиҳои хеш ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар мулоқоту суҳбатҳои бо зиёиён ва дигар табақаҳои аҳолии кишвар Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз аҳли зиё пайваста даъват менамоянд, ки ба масъалаҳои мубориза бар зидди терроризм ва экстремизм, хурофотпарастиву ифротгаройӣ таваҷҷуҳи аввалиндараҷа диҳанд.

Боиси таъкид аст, ки муҳимтарин ниҳод дар қорҳои тарғиботию ташвиқотӣ бо наврастони ҷавонон муассисаҳои таълимӣ ба шумор мераванд. Ҷунонки маълум аст, ба аксарияти кулли наврастон ва ҷавонон дар наврастӣ табиатан зиёдаравӣ хос аст.

Беҳуда нест, ки ташаккули маънавияти донишҷӯён ва тақмили худшиносии онҳоро равшаносон вазиғаи муҳимтарин дар самти тарбияи ҷавонон ҳисобидаанд. Ин амал дар муассисаҳои тахсилоти миёна ва олии касбӣ низ бо гузаронидани соатҳои кураторӣ, ташкили ҷараёнҳои муҳталифи сиёсӣ, фарҳангӣ, адабӣ, илмӣ, техникаӣ, варзишӣ ва монанди онҳо сурат мегирад.

Мавзӯи баргузори чорабиниҳо бояд ба тарбияи худшиносиву ҳудӯғӣ, ифтихори ватандорӣ, амниятӣ иттилоотӣ ва рушди зеҳнии ҷавонон бо назардошти равадҳои ҷаҳонишавӣ

ва шиддат гирифтани муборизаҳои иттилоотӣ нигаронида шавад.

Бояд гуфт, ки аз ҳама бештар таассуб имони эътиқодмандонро заиф намуда, боварио таҳриф месозад, муҳаббат ба атрофиёро кам, бо таҳдидҳо озодии инсонро паҳш ва бадбиниро ба бор меоварад. Хурофот дар диндорон нафратро таҳрик медиҳад ва дар миёни мардум низоъҳои гуногун эҷод мекунад.

Аз ин рӯ, илм ва маориф дар баробари муқовимат бо экстремизму терроризм ва хурофотпарастӣ дар байни наврастони ҷавонон ва тамоми кишрҳои дигари аҳолии муборизаи беамон мебардад.

Зухуроти дигари номатлуб, ки имрӯз дар байни баъзе сокинони кишвари мо дучор меояд, бегонапарастӣ аст.

Надонистани анъана, ҷашну маросимҳои миллий ва суннатҳои пазируфтаи ниёгон боиси он мегардад, ки шахси ноогоҳ ба фарҳанги мардуми бегона тақлид карда, бегонапараст мегардад. Ин аст, ки баъзе ҷавонони мо, махсусан, занону духтарони миллат анъанаҳои миллии худро сарфи назар карда, дар пӯшидани либос ва рафтору муносибат ба мардуми бегона тақлид менамоянд.

Мо, фирефтаи таблиғгарони ташкилотҳои террористӣ, пеш аз ҳама, нафарони камдонии ноогоҳ, ҷаҳонбинияшон маҳдуд ва оворагарду беҳунард гардем.

Аз рӯйи маълумоти мақомоти дахлдори ҷумҳурӣ имрӯзҳо гурӯҳ аз ҷавонони гумроҳшудаи сустирода, соҳиби маърифати паст ва ҷаҳонбинии маҳдуд ба сафи ифротгароён ҳамроҳ шуда, қисме аз онҳо аллакай дар ҷангҳо ҳалок ё асир гардидаанд.

Накши муҳимро дар тарбияи ҷавонон, худшиносӣ ва ҳисси ватанпарастии онҳо муассисаҳои таълимии ҷумҳурӣ иҷро менамоянд. Аз ин рӯ, бояд ба сифати таълиму тадрис, омӯзиши илмҳои бештар диққат дода, наслро тарбия намоем, ки дар муқобили ҳар гуна зухуроти экстремизму терроризм, хурофот ва бегонапарастӣ ва амсоли инҳо истодагарӣ карда тавонанд ва барои ободонии кишвари соҳибистиклоли мо - Тоҷикистони азиз бо меҳру садоқат хизмат намоёнд.

Баҳринисо ҚУЛМАТОВА,
муовини директор оид ба
таълими мактаби №71-и
шаҳри Душанбе

► ЭЪТИРОЗ

Дар давоми 29 соли соҳибистиклолӣ миллати тоҷик ба дастоварду комёбиҳои назаррас ноил шуд. Ҳамаи ин самарои соҳибистиклолии давлат ва миллат аст. Аз ин рӯ, ҷавонмардию далерӣ, сабру таҳаммул, донишмандию

«манба»-и набуда, баҳои хусусматомез ва якҷониба медиҳанд, ки муҳтавои он вазъияти воқеии кишварро инъикос намекунад. Ободонию тараққиёти кишварро нодида гирифта, бо ҳарфҳои бепоё аз давлату миллат ва Ҳукумати Тоҷикистон бе ягон

тоҷикон боло гузошта, меҳодад ҷомеаи Тоҷикистонро аз ҳолати мувозанат берун орад.

Ин расонаҳои наҳзатӣ ба ҷуз аз паҳн намудани ақидаи тундгарой дар ҷомеаи тоҷикон, танқиди давлату миллат, қушиши паст задани обрӯю эъ-

Ҳақиқатро набояд таҳриф кард

роҳнамоӣ, дилсӯзиву раҳму шафқатро пешаи худ қарор дода, бояд бо тамоми ҳастӣ аз он нигаҳбонӣ намоем, то ноҳалафу бегонапарасте бо ҷашми бад ва нияти нопок ба ин марзу бум нанигад.

Аммо душманони миллат таваассути васоити ахбори оммаи таъсисдодаи «ҳочагони хориҷӣ» нисбат ба давлату миллати хеш бадгӯйҳо мекунад, ба ҳар востита меҳодад ба мамлакатаи тоҷикон зиёне расонанд, вазъиятро ноором созанд.

Аз ҷумла, сомонҳои мутааллиқ ба ташкилоти террористии собиқ Ҳизби наҳзати ислом бедадел ва бо тақия ба

асос интиқод мекунад. Мутаассифона, як таомуле миёни расонаҳои тоҷикии дар хориҷ фаъолияткунанда роиҷ аст, ки онҳо танҳо камбудиро меҷустанд ва дастовардҳоро нодида мегиранд.

Қушишу амалҳои таҳриб-корона дар либоси расонаи хабарӣ, ки ҳар гуна ормони инсондӯстиро поймол ва ҷойгоҳи миллат, давлатдорӣ ва арзишҳои миллиро танг мекунад, сазовор ба маҳкум аст. Аслан, ин торнамоҳои наҳзатӣ мақсадҳои ташкилоти террористии собиқ Ҳизби наҳзати исломӣ аз манфиатҳои умумимиллӣ, ваҳдати миллӣ ва сулҳу ризоияти

тибори Тоҷикистон дар ҷомеаи ҷаҳонӣ дигар ҳеҷ хидмате накардаанд. Расонаҳои иттилоотии маъмур вазиғаи асосиашонро танҳо дар шӯрандози, иғвогарӣ ва дасисабозӣ мегардонанд. Ҳол он ки рисолати онҳо расонидани хабари саривактӣ, дуруст, саҳеҳ ва муътамад мебошад. Бояд сарпарастони чунин сомонҳо ба хубӣ дарк кунанд, ки мақсади ниҳони муборизаи мафкуравӣ даст кашидан аз хувияти миллии хеш ва қабули мафкураи дигар мебошад. Ин роҳест инсонро ба парастии ғояи дигар, таърихи дигар ва фарҳанги дигар равона месозад.

С. ҒАФФОРЗОДА,
омӯзгор

► ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

Тарбияи кӯдакон масъулият меҳодад

Хар кӯдак дорои ҳислату характери вижа ва олами то ҳол нокушода мебошад. Дунёи ботинии тарбиятирандагон мураккаб аст ва онҳо ҳар лаҳза соат метавонанд воқеа ба ину он вазъи баамаломата аз ҷиҳати психологӣ тағйир ёбанд. Ин дигаргунӣ бо бархӯрд ба ҳолат ё воқеаи руҳдода метавонад манфӣ ё мусбат бошад. Ба мураббӣ зарур аст, ки дар гурӯҳҳо дар заминаи хусусиёти синнусоии кӯдакон барои ошкор кардани вазъ, сабабу омилҳои он ва дарёфту роҳу усулҳои бартараф намудани мушкили психологӣ чораҷӯӣ созанд. Дар ин масъала донишу ҷаҳонбинии фарох, омӯзиши сарчашмаҳои илмӣ-назариявии марбут ба тарбияи психологӣ кӯдакон аз ҷониби мураббӣён (омӯзгорон)

накши муҳим мебошад. Кӯдакон ба ҳолатҳои гуногуни психологӣ гирифта мшаванд. Маъюсию рӯҳафтагӣ, яқравӣ, инҷикӣ ва баръакс, шӯҳию ҳазлҳои

гаре ҳастанд, ки ба ягон амалу фаъолият шавку рағбат надоранд, қохилу танбаланд. Мураббиро зарур аст, ки кӯдакро аз ин ҳолатҳои нохуш раҳо намуда, шавку

зиёд, таҳкиру масҳара, хурсандию тантанаҳои бемаврид, қалонгирию худписандӣ ва аз худ «қаҳрамон» тарошидан аз ҳислатҳои он ки дар байни тарбиятирандагон мушоҳида мегарданд. Гурӯҳи ди-

завкӣ ўро ба омӯзиш ва иҷрои амалҳои дар машғулиятҳои пешбини-гардида бедор кунанд. Дар ин самт, робитаи мураббӣён бо падару модарони тарбиятирандагон бояд дар сатҳи баланд ба роҳ монда

шавад, зеро дар амалу рафтори кӯдакон баъзан омилҳои мураккабу печ дар печро метавон ба мушоҳида гирифт, ки бартараф намудани онҳо ҳама танҳо аз мураббӣ вобастагӣ надорад. Барои мисол, би-гирем инҷикӣ яқравӣ ва бе ҳеҷ сабаб ба ғазаб омадани кӯдакро. Ба андешаи мо, яке аз сабабҳои ба ҳолати бухрони психологӣ гирифта шудани тарбиятирандагон низ дар ҳамаи омил нухуфтааст. Аз ин рӯ, ба волидон тавсия медедем, ки ягон ҳаракату амал ва рафтори фарзанди худро аз мадди назар дур наку-нанд, майлу хоҳиш ва талаби онҳоро сари вақт иҷро намуда, ба онҳо дилсӯзию меҳрубонӣ зоҳир кунанд.

Фаришта САИДОВА,
мураббӣи кӯдакони
№10-и шаҳри Душанбе

► САТҲҶОИ САМИӢ

Агар касби пешакарда ба ҳади инсон писанд бошад, шахс болидарӯху шавқманд гашта, ба оянда ба назари некиниҳо мекунад. Дар ҷомеаи имрӯза кам нестанд ҷавононе, ки ба касби омӯзгорӣ майлу рағбат доранд.

Ин пеша пурмасъулият низ мебошад ва омӯзгор дар раванди таълим ҳуқуқи ба хато роҳ доданро надорад.

Омӯзгороне, ки дар синфҳои ибтидоӣ таълим медиҳанд, бояд бештар масъулият ҳис намоёнд.

Агар имрӯз ҷомеаи мо шуқфони асту пешрафта, натиҷаи заҳматҳои устод аст. Зеро муаллим ҷароғест, ки ба дилҳои

Устод арҷманд аст

торик нур мебахшад сурур ё ҷунонеки меғуянд, худ месӯзад муҳфилҳоро нурафшон мекунад ё ҷун офтобест, ки ба ҷаҳон гармӣ медиҳад рӯшноӣ мебахшад. Муаллим толибилмонро ба сӯйи қуллаҳои илму дониш ҳидоят менамояд.

Аз ин рӯ, пеш аз ҳама, муаллим бояд соҳибхирад ва маърифатманду некиришт бошад, зеро вай шахсест, ки шогирдонро ҷун фарзанди худ тарбия карда, аз комёбиҳои ӯ шоду сарбаланд мешавад. Ҳамаи касбу ҳунарҳо бо воситаи омӯзгор

омӯхта мешавад. Агар оламу одамиён имрӯз дар баландтарин қуллаҳои тараққиёти инкишоф қарор доранд муъҷизакорихо кардаанд, поягузораш маҳз устоду омӯзгор мебошад.

Омӯзгор тарбиятиданда аст, бояд нахуст сурат ва сирати ӯ пок бошад, аз ҳама ҷиҳат ба шогирдон намуна шуда тавонад, танҳо он вақт лойқӣ эҳтироми шогирдон мегардад.

Мавҷуда ЗОИРОВА,
омӯзгори мактаби №36,
ноҳияи Рӯдакӣ

Тақмили ихтисос: дар шаҳри Хоруғ омӯзгорон усулҳои муосири таълимиро меомӯзанд.

► КИТОБИ ДАРСӢ

Китобҳои таърих таҷдиди назар меҳоҳанд

Маълум аст, ки барои тарбияи дуруст ва ҳамаҷонибаи насли наврас омилҳои зерин ҳалқунанда мебошанд: а) шароити хуби таълимӣ бо мавҷудияти таълимгоҳи ҷиҳозонидашуда ва омӯзгорони соҳибкасб; б) китобҳои дарсии мутобиқ ба синну соли кӯдакон ва барномаҳои таълимии мувофиқ ба китобҳои дарсӣ; в) робитаи доимии падару модарон бо омӯзгор ва муассисаи таълимӣ. Омиле, ки имрӯз ҳалли он дар маркази диққати омӯзгорон ва тамоми аҳли маориф қарор гирифтааст, аз байн бардоштани мушкилот ва камбудӣҳо дар таҳия ва нашри китобҳои дарсӣ мебошад.

Муҳимияти ҳалли ин масъала буд, ки 20-уми ноябри соли 2020 дар толори муассисаи таҳсилоти умумии №65-и шаҳри Душанбе бо иштироки Абдуҷаббор Раҳмонзода – Ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа, Муҳаммадҷосиф Имомзода – вазири маориф ва илм, Нуриддин Саид – раиси Кумитаи телевизион ва радио, Фарҳод Раҳимӣ – Президенти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, Олимҷон Муҳаммадҷонзода – раиси Кумитаи забон ва истилоҳот ва муаллифони китобҳои дарсӣ дар мавзӯи «Такмили мазмуни мундариҷа ва муҳтавои китобҳои дарсӣ дар ҳошияи роҳнамоиҳои Пешвои миллат» семинари илмӣ машваратӣ ва таҳлили методӣ баргузор гардид. Дар ин ҷамъомади сатҳи баланди илмӣ кайд гардид, ки дар нашри имрӯзаи китобҳои дарсӣ аз фанҳои ҷамъиятию гуманитарӣ камбудӣҳо ҷой доранд, ки ислоҳталабанд. Ислоҳи ин камбудӣҳо тарзе бояд амалӣ гардад, ки пеш аз ҳама, ба баланд бардоштани ҳисси худшиносӣ, ватандӯстӣ ва рӯҳияи истиқлолиятҳои мардуми Тоҷикистон мусоидат намояд.

Ман аз соли 1988 инҷониб дар мактаб ҳамчун омӯзгори таърих ва ҳуқуқ ба таълиму тарбияи хонандагон машғул ҳастам. Бо боварӣ гуфта метавонам, ки ҳамаи он камбудии норасони ҷойдошта дар китобҳои дарсӣ аз ҳама бештар ба дӯши омӯзгорони мактабҳои миёна меафтад. Бисёр ҳолатҳо ба санаҳои таърихӣ дучор мегардем, ки дар китоби дарсии таърихӣ умумӣ дигар ҳел омадаасту дар китоби дарсии таърихӣ халқи тоҷик бо тартиби дигар. Хонанда дурустии онҳоро аз омӯзгори худ меурсад. Яке-ро дурусту дигареро нодуруст гуфтан барои муаллимони бисёр мушкил аст. Ҳоло меҳоҳам якчанд андешаи худро дар хусуси таҳияи китоби дарсии таърихӣ халқи тоҷик баён намоям.

I. Бехтар мешуд, агар дар таҳрири нави китобҳои дарсӣ аз даврабандии замони Шӯравӣ вобаста ба ҳар як синф (форматсияҳои ҷамъиятӣ) даст кашему китобҳои дарсиро ба синфҳо бо назардошти аҳамияти онҳо дар давраҳои гуногуни таърихӣ халқамон тақсимбандӣ намоем.

II. Вобаста ба хусусияти синнусоли хонандагон, агар дар синфи 5 ҳикояҳо аз таърихӣ халқи тоҷик ҷой дода шаванд, бештар манфиатовар мебуд. Аз мушоҳидаҳо маълум

аст, ки азҳуд намудани маводи таълимӣ барои хонандагони синфи 5-ум мушкилиҳои зиёдро пеш меорад. Агар ба ҷои ин қадар мавзӯҳои мушкилфаҳм ва мураккаб вобаста ба синну соли кӯдакон ҳикояҳои гуногун аз қаҳрамонҳои гузаштаи халқамон пешниҳод гардад, аввалан, ифтихори миллию ватандӯстии хонандагон баланд мегардад, баъдан шавқу рағбати хонандагон нисбат ба омӯзиши таърихӣ халқамон

таваҷҷуҳ зоҳир шудааст.

V. Ҳангоми пешниҳоди мавзӯҳои дарсӣ ба эътибор гирифтани хусусияти синну соли хонандагон масъалаи муҳимтарин ба ҳисоб меравад. Агар хонанда аз 20 то 30 ғоизи маводи таълимиро аз нақли омӯзгор аз бар намояд он гоҳ қисмати бештари маълумотро бо роҳи мустақилона хондани китоб аз худ менамояд. Дар ҷунин таносуби азҳуднамоии маводи китоби дарсӣ аз ҷониби хо-

давлатдорӣ қардан имконнопазир буд. Ин ҳақиқат раднашаванда аст, ки то замони ба сари қудрат омадани болшевикон дар Осиёи Марказӣ забони тоҷикӣ ба ҳайси забони асосии давлатдорӣ амал мекард.

VII. Дар пешниҳоди маводи таълимӣ ҳамеша рӯҳияи истиқлолиятҳои халқамон бояд дар мадди назар бошад. Ин як бофтаи таърихӣ не, балки ҳақиқати таърихист. Ибтидои ин ақида таърихӣ наҷандон дури миллатамон шуда метавонад. Дар назар дорам муборизаву ҷоннисориҳои фарзандони баруманди миллатро, ба монанди Н. Махсум, Ш. Шохтемур, Ҷ. Имомов ва дигарон. Ҳангоми тақсими худди миллию марзии Осиёи Марказӣ дар соли 1924 онҳо ба ивази ҷони ҳештавонистанд ба тоҷикон Ҷумҳурии Тоҷикистони Шӯравиро тақдим намоёнд, ки бешубҳа, заминаи асосии ташаккули давлатдории имрӯзаи Тоҷикистони сохибистиқлол гардид.

Андешаҳои пешниҳодгардида он ҳулосаҳои мебошанд, ки дар раванди таълими фанҳои таърихӣ халқи тоҷик дар мактаб ва қор бо хонандагон пайдо шудаанд. Ба эътибор гирифтани ин ҳулосаҳо ба салоҳиди мутасаддиҳои соҳа мебошад. Шояд масъалаҳои гузашташуда шарҳи иловагиро талаб намоёнд ва ҷаҳматарафа таҳлил нашуда бошанд, лекин бовар дорам ба эътибор гирифтани онҳо аз манфиат ҳолӣ нест.

Давлат ШЕРАЛИЗОДА,
омӯзгори таърих ва ҳуқуқи
мактаби Президентӣ барои
кӯдакони болаёқат
дар ноҳияи Данғара,
Аълоҷии маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

зиёд мешавад.

III. Ҳар як мавзӯи омӯхташаванда дар китоби дарсии таърихӣ халқи тоҷик бояд бо пешниҳоди факту рақам ва ҳодисаҳои таърихӣ маҳдуд нагардида, бо ҳулосаҳои хос ва мувофиқ ҷамъбаст гардад.

IV. Мавзӯҳои дарсӣ, ки доир ба давлатдорӣ тоҷикон ва сиёсатмадорону чехраҳои барҷастаи миллатамон бахшида шудаанд, нисбат ба дигар мавзӯҳо бояд васеътар ва бо сарчашмаҳои иловагӣ аз асарҳои таърихнигорони гузаштаи халқамон пешниҳод гарданд. Дар китобҳои дарсии имрӯзаи омӯхташаванда ба ин паҳлуи масъала камтар

нанда содаву фаҳмо ва мувофиқ ба синну сол будани маълумоти пешниҳодшаванда омилҳои асосӣ ба ҳисоб меравад.

VI. Ҳангоми таҳияи мавзӯҳои таърихӣ миллию доир ба замони ҳукмронии сулоҳҳои муғул ва туркнажод ҷунин ҳақиқати таърихию аз ҳешдур қардан лозим нест, ки гарчанде ҳокимияти сиёсӣ дар дасти сулоҳҳои тоҷикон набуд, вале давлатдорӣ, адабиёт ва илм тоҷикона буд. Ҳамаи ин сулоҳҳои аҷнабӣ бо забони тоҷикӣ давлатдорӣ мекарданд, асарҳои илмӣ бо ҳамаи забон офарида мешуданд, бе иштироки сиёсатмадорону олимони тоҷик барои сулоҳҳои муғул ва туркнажод

► ВАЗЪИЯТ

ХАТЛОН: рушди технологияи иттилоотӣ

Директори Маркази технологияи иттилоотӣ - коммуникатсионии назди раёсати маорифи вилояти Хатлон Акмал Нуралӣзода изҳор дошт, ки давоми соли ҷорӣ муассисаҳои таълимии шаҳру ноҳияҳо бо назардошти имконияти мавҷуда бо компютер, тахтаҳои электронӣ, принтер ва дигар намуди васоити техникаӣ таъмин гардиданд. Ҳамзамон, дар асоси дарҳости роҳбарияти муассисаҳои таълимӣ, компютерҳои қорношояму таъмирталаб бо мусоидати Маркази технологияи иттилоотӣ - коммуникатсионии назди раёсати маорифи вилояти Хатлон барқарор ва мавриди истифода қарор дода шуданд.

- Дар муассисаҳои таълимии ноҳия 1117 адад компютер мавҷуд аст, - гуфт директори Маркази технологияи иттилоотӣ - коммуникатсионӣ дар ноҳияи Вахш Хуршед Раҷабов. Мавсуф илова намуд, ки дар ин давра қорношоями марказ таъминоти саривақтии таҷҳизоти компютерии муассисаҳои таълимӣ ва таъмиру тармиши онҳоро назорат намуда, дар ҷалби омӯзгорони фанӣ ба

курсҳои кӯтоҳмуддати омӯзишӣ ва ба онҳо расонидани ёрии методӣ мусоидат намуданд.

Ҷонишини директори муассисаи таълимии №2-и ноҳия Муҳиддин Абдуллоев изҳор дошт, ки дар муассиса 16 компютер мавҷуд аст, ки аз он 4 ададаш қорношоям мебошад. Мавсуф илова кард, ки шавқу рағбати хонандагон ба

омӯзиши фанҳои технологияи иттилоотӣ рӯз то рӯз бештар мегардад ва ин боис гардидааст, ки дар баробари дарсҳои нақшавӣ маҳфилҳои фанӣ ва дарсҳои иловагиро ба роҳ монем.

Мутахассиси Маркази технологияи иттилоотӣ - коммуникатсионии шӯбаи маорифи ноҳияи Вахш Исмоилдин Дадабоев афзуд, ки дар муассисаҳои таълимии ноҳия 89 нафар омӯзгори фанӣ мазкур фаъолият мекунад.

- Дар муассисаҳои таълимӣ 176 адад принтер, 3 тахтаи электронӣ, 16 адад видеопроектор ва зиёда аз 1000 адад компютер мавриди истифода аст. Ҳамзамон, 53 муассисаи таълимӣ ва кӯдакистонҳои ноҳия бо 230 адад камераи мушоҳидавӣ таъмин мебошанд, - гуфт И. Дадабоев.

- Соли равон 14 нафар омӯзгори фанӣ мазкур барои баланд бардоштани

маҳорати касбӣ- педагогӣ ба курси тақмили ихтисос ва бозомӯзӣ фиришода шуданд. Ҳамчунин, 119 адад компютер аз тарафи Маркази технологияи иттилоотӣ - коммуникатсионии назди раёсати маорифи вилояти Хатлон ба пуррагӣ таъмир карда шуд.

Ба иттилои иҷроқунандаи вазифаи мудири шӯбаи маорифи ноҳияи Кубодиён С. Мирзоев, дар муассисаҳои таълимии ноҳияи номбурда беш аз 1100 адад компютер мавҷуд мебошад, ки 267 адади онҳо таъмирталабанд. Дар ин давра 8 адад компютери нав харидорӣ карда шудааст. Илова бар ин, 177 адад принтер мавҷуд мебошад, ки 58 адади онҳо қорношояманд. Инчунин, дар муассисаҳои таълимии ноҳия 3 тахтаи электронӣ ва 4 проектор мавҷуд мебошад. Давоми соли ҷорӣ беш аз 100 адад компютери қорношоям аз тарафи Маркази технологияи иттилоотӣ - коммуникатсионии назди раёсати маорифи вилояти Хатлон таъмир гардиданд.

С.АЗИЗӢ,
«Омӯзгор»

► Дастаи шаҳри Хучанд ғолиби даври вилоятии Спартакиадаи варзишии хонандагони муассисаҳои таълимӣ аз рӯи намуди шохмӯт гардид.

► ТАНДУРУСТӢ

Вазифаи ҷонии омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ ба воя расонидани шогирдони солимӯ варзишгарони оянда мебошад, ки онҳо бо ширкати худ дар мусобикоти варзишӣ ҳамчун таҳкимбаҳшони раван-

бо дарназардошти имконияту қобилияти ҷисмонӣ ва рӯҳияи ҳар як хонанда ташкил ва гузаронидани машқҳои тарбияи ҷисмонии умумӣ ва инфиродӣ барои рушду инкишофи маҳорат ва малакаи хонанда

мор меравад.

Дар ин ҷода истифода бурдани имкониятҳои ташкилу баргузори дараҷаҳои иловагӣ, маҳфили «Дӯстдорони варзиш», инчунин майдончаҳои варзишӣ ба манфиат мебошад.

Ҳадаф: тарбияи шогирдони солимӯ худогоҳ

ди дӯстиву рафокат дар байни инсонҳо ва кишварҳои ҷаҳон маҳсуб меёбанд.

Табиист, ки ҷунин масъулияти баланд дар назди омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ вазифаҳои ҷиддӣ мегузорад. Дар ҷаҳони муосир варзиш хеле пеш рафтааст ва ин аз мо, омӯзгорон, тақозо менамояд, ки дар машғулиятҳои дарсӣ дар баробари баланд бардоштани сатҳи сифати машқҳои таълимии варзишӣ, инчунин, ба масъалаҳои воқеъбинона муайян намудани имконоти ҷисмонӣ, риояи тартиби низому речаи истеъмоли ғизо, истироҳат, хифозати неруи ҷисмонӣ, тарзу усулҳои барқарорсозии он ва омодагии равоии ҳар як хонанда эътибори махсус бидиҳем.

Таҷрибаи бадастомадаи омӯзгорӣ нишон медиҳад, ки

роҳи васеъ мекушояд.

Омӯзгор зимни гузаронидани машқҳои гуногуни ҷисмонӣ бояд ҳамчун ёвари ҳақиқии хонанда амал кунад. Шогирди худро барои дуруст иҷро наамудани ягон машқи ҷисмонӣ мавриди сарзаниш қарор надиҳад. Аз ҳама асосиаш, дар мавриди иҷрои машқҳои гуногуни ҷисмониву варзишӣ дар байни хонандагон ҳеч гоҳ тафриқа нагузорад. Якеро қобилу дигареро ноқобил нахонад. Баръакс, кӯшиш кунад, ки ба ҳар як хонанда дар иҷрои машқҳо кумак расонад, то ки аҳли синф саросар қобил гардад.

Рисолати дигари омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ пайдо намудану тарбият кардани наврасони болаёқат барои расидан ба натиҷаҳои минбаъдаи баланди варзишӣ дар сатҳҳои гуногуни мусобақаҳои варзишӣ ба шу-

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон роҳбарони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳоро вазифадор намуданд, ки дар давоми даҳ соли оянда дар ҳар як деҳа ва маҳалҳои аҳолинон аз 100 хочагӣ зиёд як муассисаи томактабӣ, як толор ва як майдони варзиш бунёд кунанд. Амалӣ гардидани иқдоми наҷиби Сарвари давлат, албатта, доираи имконоти фаъолияти мо - омӯзгорони тарбияи ҷисмонии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумиро боз ҳам васеътар менамояд ва ин дар навбати худ ба оммавӣ гардидани варзиш дар байни шогирдонамон мусоидат менамояд.

*Нусратулло ИСМАТУЛЛОЕВ,
омӯзгори тарбияи ҷисмонии
гимназияи №74-и ноҳияи
Фирдавӣ*

► АНДЕША

Роҳи бартарафсозии мушкилот ҳаст

Чараёни таълими ҳар як фан дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ мушкилоти ҷудогонаи худро дорад ва табиист, ки омӯзонидани забони русӣ ба хонандагон низ аз ин раванд истисно нест.

Зимни омӯзонидани забони русӣ ба хонандагон ва аз ҷониби онҳо аз худ карда шудани нозукиҳои забони мазкур муҳити имрӯзаи забони адабии тоҷикиро ба мадди назар бояд гирифт. Эътироф бояд намуд, ки муҳити забони адабии тоҷикӣ ё худ забони давлатӣ барои мо омӯзгорони забони русӣ ва дигар забонҳо мушкилоти зиёдеро оҷод мекунад. Чаро?

Чунки дар айни замон аз муҳити забонии оила сар карда, то забони муоширати байни тарбиятдиҳандагон кудакони ширхоргоҳ-кудакстонҳо, муассисаҳои фарҳангӣ ва ҳатто забони аксари муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ моламоли калимаҳову ибораҳои шевагӣ ё лаҳҷавӣ аст. Ҷунин ҳолати забони муоширатӣ мо - омӯзгорони забони русиро водор месозад, ки дар баробари омӯзонидани забони мазкур, инчунин, як қисми вақти машғулияти фанни таълимиро сарфи поксозии таркиби лугавии забони шогирдон аз калимаву ибораҳои лаҳҷавӣ гардонем.

Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки дар раванди муоширати байниҳамдигарии омӯзгорон бо омӯзгорон, омӯзгорон бо хонандагон ва хонандагон бо хонандагон дар вақти гузаронидани машғулиятҳои дарсӣ ва танаффусҳои байнидарсӣ истифодаи забони лаҳҷавӣ зиёд ба назар мерасад.

Тибқи талаботи моддаи 51-и Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» омӯзгорон уҳдадоранд, ки дар раванди таълиму тарбия меъёрҳои забони давлатиро риоя намо-янд, барои инкишофи маҳорат ва малакаи ҳатгӣ ва нутқи шифоҳии таълимгирандагон кӯшиш намо-янд. Аз ин лиҳоз дар муассисаи таълими бояд муоширати байниҳамдигарӣ қатъиян бо забони адабиву ноби тоҷикӣ сурат гирад.

Набояд фаромӯш кард, ки забони давлатӣ аз муқаддасоти миллӣ мебошад ва рисолати мо, омӯзгорон, аст поку беолоиш нигоҳ доштани он.

Имрӯз, ки аксари омӯзгорони забони русӣ

ҷун дигар ҳамкасбони худ, дар чараёни таълим аз методи муосири таълими коммуникативӣ истифода мебаранд, мақоми поксозии муҳити забонии хонандагон ба ҷойи аввал мебарояд. Зеро ки дар раванди баргузори дараҷаҳои коммуникативӣ нақши нутқи шифоҳии хонанда нисбат ба хондану навиштани ӯ бартариро касб менамояд.

Мо, омӯзгорон, барои муҳокима мавзӯро интихоб менамоем, самти зарурии дарсро барои хонандагон муайян мекунем ва онҳоро «ба гап медарорем». Сухбати хонандагонро гӯш мекунем ва дар лаҳзаҳои зарурӣ ислоҳ менамоем. Албатта, тарзи ислоҳкунии мо ба забони русӣ сурат мегирад. Дар баробари ин, зимни тарҷумаи сухбати шогирдон ба забони давлатӣ ба тарзи гуфтори онҳо эътибор медиҳем ва забони муоширати онҳоро аз калимаву ибораҳои лаҳҷавӣ пок месозем.

Ба андешаи ман, бо мақсади фароҳам овардани муҳити хуби азхудкунии забони давлатӣ ва дар заминаи он аз худ кардани забони русӣ дар муҳити хонаводагӣ ва муассисаҳои таълими амалӣ кардани тадбирҳои зайл ба манфиати кори мо, омӯзгорон, мебошад:

- Дар ҳамдастӣ бо падару модарони хонандагон ва бо ризоияти онҳо дар оилаҳои хонандагон роҳандозӣ намудани анъанаи муфиди забондонии фарзандон: «Рӯзи муошират ба забони давлатӣ» ва «Рӯзи муошират ба забони русӣ». Бояд қайд намуд, ки ҷунин анъанаи басе судманд дар кишварҳои пешрафтаи ҷаҳонӣ ривочу равнақ дорад;

- дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар сатҳи ҷавобгӯии талаботи муосири таълиму тарбия ташкил ва доир намудани «Рӯзи забонҳо»;

- қатъиян муваззаф намудани тамоми омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, новобаста ба фанни таълими онҳо, барои иҷрои талаботи муқаррароти конунгузори соҳаи забони давлатӣ.

Амалӣ намудани тадбирҳои номбурда мушкилоти мо - омӯзгорони фанни таълими забони русиро бартараф месозад ва ин дар навбати худ ба бештар гардидани сатҳи сифати забонорӯзи забондонии хонандагон мусоидат менамояд.

*Зулайхо ШОКИРОВА,
омӯзгори забони русӣ*

► ТАҲСИЛОТИ КАСБӢ

Камбудихоро ислоҳ бояд кард

Коллеҷи давлатии тиббии шаҳри Кӯлоб соли 1953 таъсис дода шудааст. Дар солҳои фаъолияти худ он зиёда аз 17 ҳазор нафар мутахассиси соҳаи тандурустиро тарбия намудааст.

Тавре ки дар сухбат ҷонишини директор оид ба таълим Б. Абдусамадзода иброз намуд, дар ин ҷо аз рӯи 7 ихтисос: табобатӣ, ҳамширагӣ, момодоягӣ, фарматсевтӣ, дандонсозӣ, тиббӣ-ташхисӣ ва тиббӣ-профилактикӣ мутахас-

таври амалӣ меомӯзанд. Иштироки фаъоли донишҷӯён ва олимони ҷавони коллеҷ дар ин давра дар озмунҳои илмӣ ва фаннӣ ва маърифатӣ варзишӣ дар ҳудуди вилоят ва ҷумҳурии назаррас буда, ҳамзамон, комёбиҳои донишҷӯёни коллеҷ дар озмунҳо ба қайд гирифта шудааст. Аз ҷумла, тими духтаронаи волейбол ва футболӣ коллеҷ дар мусобақаҳои вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ ширкат варзида, дар лигаи олии футбол ҷойи 6-ум ва волейбол ҷойи 1-умро дар шаҳри Душанбе сазовор гаштанд. Раванди

сисонро омода менамоянд. Шумораи умумии донишҷӯён дар шуъбаи рӯзона ва ғоибона 3912 нафарро ташкил додааст. Азҳудкунии барномаҳои таълимӣ ва давомоти донишҷӯён ба 99,4% баробар гардида, санҷиши сифати таҳсилот тариқи тестӣ, дар умум, 48,1%-ро ташкил медиҳад.

Бояд қайд намуд, ки фаъолияти таълимӣ дар соли таҳсили 2019-2020, аз гузаронидани сессияҳои имтиҳонии зимистона ва тобистона, фаъолияти Шӯрои илмӣ-методӣ, фаро гирифтани донишҷӯён ба таҷрибаомӯзӣ, таъмини иштироки донишҷӯён дар олимпиадаи фаннии ҷумҳуриявӣ иборат буд. Солҳои охир рушду равнақи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ аз ҷониби 12 кафедраи коллеҷ таҳким ёфта, дар маҷмӯъ, 17 мақолаи илмӣ - оммавӣ аз тарафи омӯзгорону устодони коллеҷ мавриди баррасӣ қарор гирифт. Дар соли таҳсили 2019-2020 бо мақсади баланд бардоштани сифати таълим ва маҳорати касбии донишҷӯён дар коллеҷ маркази таълимӣ-табобатии стоматология, маркази таълимӣ-истехсолии фарматсевтӣ, таъхисгоҳи таълимӣ-лабораторӣ ва маркази омӯзиши малақаҳои амалӣ фаъолият дошта, донишҷӯён дарсҳои назариявии худро ба

таҷрибаомӯзии донишҷӯёни коллеҷ аз тарафи ҷонишини директор оид ба таълим мунтазам зери назорат буда, донишҷӯён дар 30 муассисаи тиббӣ профилакторӣ тибқи шартнома таҷрибаи истехсолии худро мегузаронад. Дар коллеҷ бо мақсади ҷалби донишҷӯён ба корҳои илмӣ-амалӣ, ки ҷузъи муҳими низомии тайёр намудани мутахассисони баландихтисос ба шумор меравад, тамоми шароитҳои лозимӣ дастрас мебошад. Ба ҳамаи ин муваффақиятҳо, дар самти фаъолияти коллеҷ мушкилоту проблемаҳои зиёде ҳастанд, ки боиси коста шудани сифати таълиму тарбия мегарданд. Аз ҷумла, нарасидани омӯзгорони асосӣ ва соҳибкасб, таҷхизоту асбобу анҷоми муосир аз фанҳои клиникӣ ва махсус, нарасидани кабинетҳои таълимӣ дар заминаи таълими амалӣ (муассисаҳои тиббӣ - профилактикӣ ва фарматсевтӣ), дар ҳолати ногувор будани кафедраи клиникӣ, мавҷуд набудани дармонгоҳ ва клиникаи наздиколлеҷӣ барои омӯзгорону донишҷӯён, ба анҷом расонидани сохтмони хобгоҳ барои 700 нафар донишҷӯ аз ҷумлаи мушкилотест, ки бояд роҳи ҳалли худро ёбанд.

*Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»*

▶ СИНҲҶОИ ИБТИДОӢ

Гарчанде сатҳу сифати дониши хонандагон солҳои охир нисбатан беҳ шуда бошад ҳам, мутаассифона, санҷишҳои нимсола ва солона дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ нишон медиҳанд, ки дониши қисме аз хонандагон ҳанӯз ҳам қаноатбахш нест.

Ба фикри инчониб, сабаби ин дар он аст, ки баъзе омӯзгорон ба хонандагони синф якранг муносибат карда, ба дониши онҳо як хел баҳогузорӣ мекунанд. Ба хонандагони миёна ҳам, ба хонандагони суҷхон низ баҳои «3» мегузоранд. Ин омил, албатта, ба онҳо таъсири манфӣ мерасонад. Чизи

Омӯзгори донишманд сарбаланд аст

дигар: омӯзгоронро, ки ҳамагӣ маълумоти миёнаи касбӣ доранд, баъзеи онҳоро маъмурияти мактабҳо ба муҳлати 15 ё 20 рӯз ба тақмили ихтисос равон мекунанду баъди он ҳамчун ихтисосманд дар синфҳои поёнӣ ё болоӣ бо соати дарсӣ таъмин менамоянд. Оё пас аз ин муддат омӯзгори мазкур ихтисосманди ин ё он фан шуда метавонад? Онҳо ҳамчун мутахассис аз давлат сад фоиз ҳақ ҳам мегиранд. Агар 15 ё 20 рӯзи омӯзиш онҳо мутахассиси ин ё он фан шаванд, дар мактаби оӣ 4 ё 5 сол хондан чӣ лозим аст?

Ин гуна гурӯҳи омӯзгорон

фарқи сатҳи дониши хонандагонро сарфаҳм намераванд. Табиист, ки хонандагон ҳассос мешаванд ва аз ин истифода бурда, баҳои муфт мегиранду меҳоханд, ки аз дигар фанҳо ҳам баҳои муфт гиранд ва аз ин сабаб дарсро тайёр намеkunанд. Ин ҳам шояд яке аз сабабҳои паст шудани сатҳи дониши хонандагон бошад? Аз ин рӯ, дар ҳамаи фанҳое, ки хонандагони синфҳои болоӣ ва ҳам поёнии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ меомӯзанд, омӯзгорон бояд мутахассиси фанни худ буда, маълумоти оӣ дошта бошанд.

Як ақидаи номакбул бай-

ни омӯзгорони синфҳои болоӣ ба назар мерасад, ки чандон ҳақиқати комил надорад. Агар аз хусуси камсаводии хонандагони синфҳои болоӣ сухан равад, онҳо баҳона пеш меоранд, ки ин гуна шогирдон ҳамин хел аз синфҳои поёнӣ камсавод омадаанд, ғӯе дар вақташ омӯзгорони синфҳои поёнӣ аз бетаваҷҷуҳӣ ё беправой нисбат ба онҳо муҷиби танбалии онҳо шудаанд. Ҳол он ки одоби ахлоқ, саводу тартибу интизом ва дониши шогирдон танҳо аз муаллим вобастагӣ надорад. Нақши оила низ бояд хеле назаррас бошад, зеро қисми

зиёди вақти хонанда дар як шабонарӯз бештар дар ҳалқаи аҳли оила мегузарад.

Ба ҳар сурат, ба ҷунин баҳонаҷӯиҳо шогирдон ҷавобгар нестанд. Мо, омӯзгорон, бахусус, омӯзгорони синфҳои поёнӣ бояд бештар ҷаҳду ҷадал намоем, ки пояи саводу дониши шогирдонамонро аз синфҳои поёнӣ мустаҳкам гардонем, зеро дар ҳурдӣ илм омӯхтан дар санг нақш бастан аст.

Ҷумъагул
ШОДМОНБЕКОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

▶ ОБ БАРОИ РУШДИ УСТУВОР

Неъматии пурарзиши табиат

Соли сеюм аст, ки дар саросари ҷаҳон тадбирирандешӣҳо вобаста ба Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028» идома дорад. Маълум, ки ин ибтикори муҳиму судманд ва манфиатбор барои тамоми ҷомеаи ҷаҳонӣ бо таҷаббуси Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва бо ҷинибдории СММ роҳандозӣ шудааст. Аз тарафи Тоҷикистон - кишвари обҳои фаровон ва мусофҳои ба арсаи ҷаҳонӣ кашидани масоили марбут ба истифодаи оқилонаи сарфакоронаи об амали ҳикматбору рамзӣ мебошад ва пеш аз ҳама, сиёсати башардӯстонаи Пешвои миллати моро бори дигар собит месозад. Имрӯз кишвари азизи мо, воқеан ҳам, яке аз ҷаҳолтарин узви ҷомеаи ҷаҳонӣ гаштааст.

Бидуни шубҳае, об арзишмандтарин сарвати оламу одам, яке аз ҷаҳор унсурҳои ҳастӣ, муҳимтарин воситаи таъмини ҳаёт мебошад ва аз ин рӯ, «об ҳаст, ҳаёт ҳаст», «об – шарбати одамизод», «обу ободӣ» гуфтаанд.

Дар замони муосир, ки яке аз хусусиятҳои барҷастааш наздикшавии фарҳангҳоро тамаддунхост, масъалаҳои экологӣ ва муносибат ба табиат дар мадди аввал қарор доранд. Вобаста ба ин мо – омӯзгоронро мебарояд, ки ба ин масъала таваҷҷуҳи ҳамешагӣ дошта бошем ва ба насли наврас асосҳои донишҳои экологиро биомӯзем, маърифати экологӣ онҳоро баланд бардорем. Онҳоро ҳамеша даъват бар он бикунем, ки нисбат ба об ва истифодаи он оқилона рафтор намо-янд ва ҳаргиз ба ифлоссозию сарфи беҳудаи ин сарвати волеи табиат роҳ надиханд. Ба шогирдон баъзе далелу арқомӣ ҷолибро вобаста ба об ва истифодаи он тавзеҳ бахшидан хеле муфид мебошад. Масалан, ба онҳо иттилоъ додан ба манфиат аст, ки ҳоло зиёда аз сад мамлакати дунёро ҳавфи беобӣ, ташнагии оммавӣ ва фалокатҳои экологӣ таҳдид мекунанд. Ҳамчунин, ба шогирдон ғӯшзад бояд қард, ки тоҷикон аз қадим оро чизи табарруку муқаддас меҳисобанд, ба он ифлосиҳо афкандан, туф қардан, оро олуи бинмудан ғуноҳи азим доништа мешуд.

Шабнам ЗОКИРОВА,
омӯзгори забони русӣ

▶ ИҚДОМ

Маркази омодагӣ дар ВМКБ

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон дар ҳамкорӣ бо Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино дар шаҳри Хоруғ филиали маркази омодагӣ кушода мешавад.

Устои ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино, номзади илмҳои биологӣ Тоҳир Ниятбеков таъсиси филиали мазкурро дар тайёр намудани докталабони соҳаи тиб ва пешагӣ омода қардани онҳо барои дохил шудан ба донишгоҳи мазкур муҳим арзёбӣ намуд. Муҳлати таҳсил 8 моҳро дар бар гирифта, дар коллеҷи тиббии шаҳри Хоруғ ду утоқи қорӣ барои фаъолияти филиали мазкур ҷудо гардидааст. Дар назар аст, соли равон маркази тайёрӣ ба фаъолият оғоз мекунанд.

Ҷ.ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»

▶ РУШДИ САЙЁҲӢ

Солҳои рушди дехот, сайёҳӣ яке аз соҳаҳои муҳими бо шугъл фаро гирифтани аҳолии қобили меҳнат, баланд бардоштани сатҳи зиндагии мар-

зи мо низ табиати нотақдор дораду мавзӯҳои таърихӣ, гулу гиёҳу ҷашмаҳои шиғобахш, кӯлу дарёҳо, ҷангалу парандаву ҳайвоноти ноди-

аз онҳо ҳамчун маводи таълими босамар истифода намоянд. Омӯзгорон агар барои шавқовар гузаштани машғулиятҳо ва ҳамчунин, ҷалб на-

фиати қор хоҳад буд. Ин амал агар, аз як тараф, завоқи зебоипарастии хонандагонро баланд бардорад, аз тарафи дигар, ба тарбияи ватандӯстию

Сайёҳии дохилиро чӣ гуна рушд бахшем?

дум, рушди соҳаҳои хизматрасониву истехсолӣ, инчунин, муаррифику- нандаи таъриху фарҳанг, табиат ва анъанаҳои миллий мебошад. Тавре аз тариқи васоити ахбори умум (телевизион, радио, матбуоти даврӣ ва сайтҳои иҷтимоӣ) ба мушоҳида мегирем, барои давлатҳои тараққиқарда сайёҳӣ соҳаи даромаднок ба ҳисоб меравад. Бахусус, давлатҳое, ки табиати нотақдор доранд, ба бахши сайёҳӣ диққати аввалиндараҷа медиҳанд ва манфиати зиёд ҳам ба даст ме-ранд. Тоҷикистони ази-

раш таваҷҷуҳи ҳар як бинандаро ба худ ҷалб мекунанд. Вале паҳн гарди-дани бемории ҳамагирӣ COVID – 19 мушкилиҳои зиёдро барои рушди соҳаи сайёҳӣ на танҳо дар Тоҷикистон, балки дар тамоми кишварҳои ҷаҳон ба вуҷуд овардааст. Дар ҷунин вазъият аз бахши сайёҳии дохилӣ истифода бурдан мувофиқтар ме-бошад. Имрӯз сомонаҳои зиёди интернетӣ дар бораи ин ё он мавзеи сайёҳии Тоҷикистон маълумоти муфасссал бо ақсу наворҳои видеой паҳш мекунанд ва муассисаҳои таълими метавонанд

мудани таваҷҷуҳи насли наврас ба манзараҳои зебои табиати кишвар дар дарсҳои тарбиявӣ ва машғулиятҳои иловагӣ истифода баранд, ба ман-

табиатдӯстию онҳо мусоидат мекунанд.

Меҳринисо МАРҚАЕВА,
омӯзгори синфҳои
ибтидоӣ

▶ ЗИНАИ АВВАЛИ ТАҲСИЛОТ

Дарс бояд пурмуҳтаво бошад

Дар раванди таълим омӯзгор бояд ташаккули салоҳиятҳои фанниро ба таври пурра зери назорат гирад. Ҳар як соати дарсӣ пурра ба нақша гирифта шуда, дар онҳо салоҳиятҳои фаннӣ ба мазмун ва мундариҷаи барнома ва китоби дарсӣ мутабиқ гардонда мешаванд. Фанни таълими меҳнатро васоити омӯзишӣ ташкил медиҳад, ки дар ҷараёни таълим риоя намудани он муҳим мебошад.

Вобаста ба хусусиятҳои синнусолӣ ва шавқу завқи хонандагон таълими фанни таълими меҳнат имконият медиҳад, ки хонандагон дорои салоҳиятҳои ибтидоии меҳнатӣ гарданд, доир ба навъҳои ғуноғуни меҳнат дониши муайян пайдо намоянд. Босифату самаранок сурат гирифтани машғулиятҳои ин фан ва дараҷаи баланди аз худ намудани мавзӯ аз тарафи хонандагон ба ҳамаҷониба омодагӣ гирифтани омӯзгор ба дарс вобаста аст. Барои ба дарс

намояд.

Таҳияи нақшаи машғулият муҳимтарин амали омӯзгор дар роҳи муваффақ шудан ба қомебихост. Дарси таълими меҳнат, ки омӯзгор дар он нақш мебарояд, қалидест барои муваффақ шудан ба мақсади дарс. Омӯзгор бояд нақшаи машғулиятҳоро бо

талаботи усули таълими фан таҳия карда, одоби муоширатро ҳангоми таълим, риояи этикаи меҳнатӣ ва талаботи амрхоро пурра ба хонандагон фаҳмонад ва аз машғулияти муқаддимавӣ риояи онҳоро қатъӣ талаб намояд.

Раванди омӯзиши таълими меҳнат қор салоҳияти асосӣ - таълим, тарбия, меҳнат ва инкишофро дар бар мегирад. Таъмини пурраи методиву иттилоотии раванди таълиму тарбия ҳангоми омӯзиши фан истифодаи самаранокӣ ҳама гуна вазифаҳои васоити таълимро дар назар дорад. Набояд фаромӯш қард, ки муваффақияти омӯзиши ҳама фанҳо аз самаранокӣ таълими босалоҳияти ин ё он фан вобастагии зиёд дорад, зеро он ба раванқу ривож додани меҳнатдӯстию насли наврас мусоидат менамояд.

Маҳфуза САДИКОВА,
омӯзгори мактаби №100,
ноҳияи Шохмансур

► ИМЛО

Таснифи нутқи хаттӣ

Таълими хат яке аз рукнҳои фаъолияти муоширатӣ ба ҳисоб меравад. Мувофиқи талаботи барномаи таълими забони англисӣ хат ва нутқи хаттӣ асосан чун воситаи азбаркунии маводи забонӣ ва инкишофи нутқи шифоҳӣ бояд омӯзонида шавад.

Мутаассифона, мушоҳида мешавад, ки аксарияти омӯзгорон бо хонандагон диктанти имловӣ мегузаронанд ё малакаи нутқи хаттиро объекти назорат қарор медиҳанд, ки ин муҳолифи талаботи барномаи таълими забони англисӣ дар мактаби миёна мебошад.

Ба назари мо, корҳои хаттӣ бояд чун воситаи ташаккул ва мустаҳкам намудани техникаи китобат ва инкишофи малақаҳои муошират гузаронида шавад. Китобат чӯзи нутқи репередуктивӣ буда, ҳамчун воситаи хаттӣ ифода кардани фикри инсон хизмат мекунад. Натиҷаи фаъолият (навишт) матни хаттӣ аст, ки он ба дигарон барои маърифатгирӣ равона карда шудааст. Аз сабаби кам будани миқдори соатҳои (ҳамагӣ 612 соат барои синфҳои 3-4) таълими забони англисӣ ва мураккаб будани қоидаҳои имлоӣ он ба дараҷаи зарурӣ ҳосил намудани малакаи китобат мушкул аст. Бинобар он, ташаккули малакаи китобат ба забони англисӣ, аз ҷумла, дар шакли нақли хаттӣ, иншо, реферат, анататсия, тақриз ва ғайра ба мундариҷаи таълими ин фан дохил намешавад. Китобат мисли ҳарфзанӣ се ҷанба дорад:

а) барангезандагиву ҳавасмандӣ (ваҷҳӣ);

б) аналитикиву синтетикӣ;

в) амалиётӣ.

Ҷанбаи барангезандагиву ҳавасмандии китобат он аст, ки кас навиштаҷотеро меҳонад, ки он ваҷҳи ангишти фикри ӯ мегардад ва ин ангишти асоси ҳарфзании минбаъдаи ӯ мешавад.

Ҷанбаи аналитикиву синтетикии китобат аломатҳои заруриро ҷустуҷӯ ва интиҳоб намуда, онҳоро ба танзим медарорад ва ба навиштан тайёр мешавад.

Ҷанбаи амалиётӣ китобат чараёни рӯи коғаз ё фикри ҳосилшударо дар назар дорад, яъне ғӯянда образҳои акустикиро тавассути ҳарфҳои менависад.

Таълими хат бо хониш низ алоқаи зич дорад, чунки дар ҳар ду ҳолат хонанда бо графемаҳо, шакли калимаву ҷумлаҳо сарукор дорад. Ҳангоми қироат хонанда тавассути анализаторҳои бинӣ ва моторӣ графемаҳоро садо мебахшад ё он садоҳоро аз дил мегузаронад. Вақти навиштан кас образҳои акустикиро, ки дар хотираи соҳибзабон маҳфуз аст, тавассути анализаторҳои бинӣ ва моторӣ ба графемаҳо бармегардонад.

Дар чараёни таълими забони англисӣ таълимоти хат нақши калон дорад. Дар ибтидои таҳсил хонандагон ба техникаи навишт ва имлон морфемаю вожаҳо ошно мегарданд ва тавассути машқҳо ба малакаи китобат соҳиб мешаванд.

Минбаъд хат барои омӯзиши забони англисӣ чун воситаи муҳими азбаркунии маводи лексикӣ ва грамматикӣ хизмат мекунад.

Мафтуна РАҶАБОВА,
омӯзгори забони англисӣ

► ЗАБОНДОНӢ – ҶАҲОНДОНӢ

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ, аз ҷумла, забони русӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир карда мешавад. Дар ин замина барномаи давлатӣ низ қабул гардидааст.

Дарвоқеъ, имрӯз донишҷӯи забони русӣ барои наврастони ҷавонон муҳим мебошад ва онҳо ба воситаи ин забон аз навгонҳои илму техника огоҳ гардида, дар баробари ин, аз ғанҷинаи адабиёти ҷаҳон ба таври фарогир бархӯрдор мегарданд. Ҳамчунин, донишҷӯи забони русӣ дар тайёр намудани мутахассисони варзида ва дастовардҳои фарҳанги ватанӣ ва ҷаҳонӣ, илм, адабиёт ва санъат нақши муҳим мебозад.

Аз ин рӯ, дар муассисаҳои таълимӣ ба масъалаи омӯзиши забони русӣ диққати ҷиддӣ додан зарур аст. Барои забондон гардидани хонандагон истифодаи усулҳои муосир таълимӣ муҳим аст. Яке аз аз шеваҳои тадрис тарҷумай машқҳо ба ҳисоб меравад.

Ба андешаи олимони А. Е. Супрун ва Н. В. Имедадзе, тарҷумай машқҳо ба азхудкунии забон ва фарогирӣ лағатҳои нав мусоидат намуда, ҷаҳонибии хонандагонро

инкишоф медиҳад. Таҳлили амалияи таълими забони русӣ ва тарҷумай машқҳо дар мактабҳо бояд самаранок истифода карда шавад.

Бинобар ин, барои омӯзиши васеи забони русӣ дар раванди дарсҳои машқҳои таълимиро густариш бахшидан зарур аст

Омӯзиши забони русӣ муҳим аст

забономӯзӣ бештар менамояд. Ҳамчунин, мо-омӯзгоронро зарур аст, ки дарсҳои пурра бо забони русӣ гузаронем ва дар ҳар дарс лағатҳои навро барои азёд намудан ба хонандагон пешниҳод кунем. Хонандагон, ҳамчунин, ҷаҳонӣ тарҷумай матнҳо лағатҳои навро азбар мекунад, ки ин ба инкишофи донишу ҷаҳонбинӣ ва лағатдонии онҳо мусоидат мекунад.

Сурайё ЭЛЧИБЕКОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии литсейи
№3 барои хонандагонии болаёқати
шаҳри Душанбе

► ВОСИТАИ МУОШИРАТ

Ҳар забон ҷаҳонест дигар

Бузургон забондони-бро аз муҳимтарин фазилатҳои ҳар инсон донистаанд. Донишҷӯи забон шахсро тавонманду баланд-маърифат мекунад ва доираи имконотиашро густариш мебахшад. Ба таври маълум, забон муҳимтарин воситаи муоширати одамон мебошад ва маҳз он имкон фароҳам меоварад, ки мардум байни ҳам муошират бикунанд, ҳамдигарро бифаҳманд, муодилаи афкор бинамоянд. Ба шарофати омӯхтани забони ҳамдигар халқҳои гуногунзабон ба ҳам наздик мешаванд, риштанӣ дӯстӣ мепайванданд. Забон дилҳоро фараҳбар ва наздику қарин мекунад ва аз ин ҷост, ки Мавлоно Ҷалолиддини Балхӣ гуфтааст: «Ҳамдигар аз ҳамзабонӣ бартар аст». Барои ҳар за-

бонери омӯхтан нахуст бояд забони модарии худро амиқу саҳеҳ омӯхт. Забони модарӣ барои омӯхтани ҳар забони дигар заминаи созгор ба миён меоварад. Қоидаҳои умумии забонҳои олам ба ҳамдигар то ҷое мушобеҳанд ва кас агар як забони маъмулу густаришёфтаре омӯзад, ин монанди он аст, ки ғӯё нӯги риштаро ба даст оварадааст. Махсусан, ҳешии гурӯҳе аз забонҳо, мансубияти онҳо ба оилаи муайяни забонҳо омӯзишро ба ҳар шахси дарроку бомаърифат осон мекунад. Аз ин ҷост, ки баъзе одамон аз 3-4 то 8-10 забони оламро азхуд кардаанд. Ба онҳо забонҳои сабук даст медиҳад. Дар забонҳои таваҷҷуҳ ба лағат аҳамияти махсус дорад. Илова ба дарсҳои омӯзиши ин

ё он забон ҳар як хонандаи фаъол бояд барои худ меъёре барои лағатомӯзӣ муқаррар созад. Масалан, аз намояд, ки ҳар рӯз ба ҳадди ақал 3-4 лағати нав омӯзаду ба ёд гирад. Ин дар як моҳ алақай беш аз сад лағат мешавад. Пажӯҳишгарон таъкид кардаанд, ки барои дар сатҳи гуфтугӯи умумӣ донишҷӯи забоне, бо он забон омӯхтани 400-500 лағати асосӣ кифоя аст.

Байти машхурест:

Бе азми дурусту савӣи

комил

Касро нашавад мурод ҳосил.

Дар забонҳои омӯзӣ низ азми комил мебошад. Ҳаргиз набояд рӯҳафтода шуд. Ҳамеша бояд дар мадди назар дошт, ки ба омӯхтани забон фардо шумо ҳам ба манфиати халқу миллати худ хизмати

шояда бинамояд. Ба забони асл хонандани осори адабии номвари рус, олмонӣ, англис, фаронсавӣ, араб, хинд... лаззати махсусе дорад, ба кас маърифати бештаре эҳдо мекунад. Ба фарди хориҷизабоне, чун бо забони модариаш муроҷиат мекунад, эҳтиромаш ба шумо дучанд мешавад ва меқӯшад, ки ба ҳалли мушкилотатон мусоидат бикунанд.

Ин ҳама нуктаҳои ҷолибу муфидро ҳар омӯзгори забони хориҷӣ бояд зимни машғулиятҳои бо шоғирдон ба тақрор ёдовар шаваду тавзеҳ бахшад. Сухани судманд ҳаргиз дилбазан намешавад, мазмуну моҳияташ коҳиш намеёбад. Аз ҷумла, омӯзгорони забони олмонӣ низ бояд ба ин омил таваҷҷуҳи ҳамаҷагӣ дошта бошанд.

Муҳаббат САДРИДДИНОВА,
омӯзгори забони хориҷӣ

► ТАҶРИБА

Забони олмонӣ дар ҷаҳони муосир яке аз паҳншударин ва серистеъмолтарин забонҳо буда, бо он дар бисёр кишварҳои дунё суҳан мегӯянд, мубодилаи афкор мекунаанд.

Забони олмонӣ забони сиёсату ғиҷорат, забони дипломатияи байналхалқӣ, забони илму фарҳанг мебошад ва дар қатори маъруфтарин забонҳои ҷаҳон эътироф шудааст. Ҳар кас ки ин забонро меомӯзаду бо он гуфтугӯ карда метавонад, барои зиндагӣ ва кори муваффақона барояш шароити созгор фароҳам меоянд.

Зимни нақл дар бораи аҳамият ва мақому моҳияти забони олмонӣ омӯзгор бояд аз далелу рақамҳои ҷолибу муассир ҳар чӣ бештар истифода барад, то хонандагон ба омӯзиши он шавқу ҳаваси зиёд пайдо кунанд. Омӯзгор дар фарҷоми ин нақлаш ба хонандагон иттилоъ медиҳад, ки бехтарин василаи забонҳои азхуд кардани лағат аст. Ҳар забон аз маҷмӯи калимаҳо иборат мебошад ва ин маҷмӯи калимаҳо дар якҷоягӣ ҳазинаи лағавии забонро ташкил медиҳанд. Ба он бояд қўшид, ки дар ҳар дарс ба ҳадди ақал

Бештар лағат бояд омӯхт

5-10 лағати нав омӯхта шавад. Ҳар қадар бештар лағат омӯзад, ҳамон қадар дар донишҷӯи забон ба қомеъӣ ноил мегардад. Омӯхтани лағатҳои зимни дарсҳои забони олмонӣ ҳамбаста ба мавзӯю матнҳои нав сурат мегирад. Маълум, ки ҳар мавзӯи нав лағатҳои навро дорост. Барои он ки лағатомӯзии хонандагон яқинан дилгир нашавад, омӯзгор бояд дар ин самт аз методу усулҳои гуногун истифода барад. Илми педагогика ва методикаи таълими забонҳо воситаҳои гуногуни кор бо лағатро муайян кардааст.

Яке аз ин воситаҳои истифодаи бозиҳои адабиёт. Ду намуди чунин бозиҳо шарҳ медиҳем.

1.Ташкили шеърҳои (як-ду байт) ба забони олмонӣ ва дарёфти калимаҳои нофаҳмо азхуд кардани маънои онҳо тарзи муфиди кор бо лағатҳои маънидор мешавад. Омӯзгор ё хонандаи фаъоле байте ба забони олмонӣ мегӯяд, дигарон онро бодикқат гӯш мекунад ва калимаҳои барояшон нофаҳмо дар дафтари лағаташон менависанд. Чун байт хонда, маъноаш шарҳ дода шуд, хонандагон калимаҳои номафҳуми на-

вишташонро мегӯянд ё дар тахтаи синф менависанд. Омӯзгор маънои ин калимаҳоро шарҳ медиҳад ва шоғирдон онро дар дафтарашон сабт мекунад ва минбаъд азёд менамоянд. Зимнан байти нав низ азхуд мешавад, ки ин монанди як тирӯ ду нишон аст.

Таъкид менамоем, ки ҷаҳонӣ қор-басти ин навиш қор бо лағат илова ба байтҳои пораҳои назмӣ аз зарбулмасалу мақол ва ҳикматҳои низ истифода кардан мумкин аст.

2. Дар оғози дарсҳои бо ҳадафи самаранокии қор бо лағат ва лағатомӯзӣ баргузор кардани бозиҳои адабии «Қӣ зудтар ва бисёртар?» ҳеле муфид ва пурсамар хоҳад буд. Ин бозиро дар лаҳзаҳои дамгирии дарсҳои дар анҷоми соатҳои дарсӣ ташкил намудан мумкин аст. Омӯзгор ё ҷаҳонӣ хонандаи фаъол тақрибан 15-20 калимаро ба забони олмонӣ мегӯяд, хонандагон даст бардошта, бадохатан маънои ин калимаҳоро шарҳ медиҳанд. Хонандае, ки бештар ва зудтар маънои калимаҳоро мегӯяд, ғолиб аст.

Маҳбуба РАҶАБОВА,
омӯзгори забони олмонӣ

► ШЕВАҲОИ ТАДРИС

Амалия нишон медиҳад, ки гузаронидани кори мустақилонаи хонандагон дар дарс душвориҳо дорад, зеро қобилияти азхудкунии хонандагон гуногун аст. Яъне як қисми хонандагон супоришро бо осонӣ иҷро намуда, мунтазири санҷиш мешаванд.

Гурӯҳи дигар аз уҳдаи иҷрои вазифа ба зудӣ баромада наметавонанд ва бар замми ин, барои санҷиш вақти зиёде лозим аст. Барои он ки кори мустақилона моҳияти худро гум накунад ва вақти зиёд боқӣ монад, дар чараёни таълим имкониятҳои табиӣ, қобилият ва фаъолияти хонандагонро ба ҳисоб гирифта, онҳоро ба гурӯҳҳо ҷудо бояд кард.

Ман дар синфи дуюм дар аввали соли таҳсил ҳамаи хонандагонро мувофиқи махсусиятҳои фардӣ, захираҳои ботинии равонӣ, шавқу рағбат ва эҳтиёҷоти маърифатиашон ба чор гурӯҳ ҷудо намудам. Ба ҳар кадом гурӯҳ якнафарӣ хонандамеҳвар таъйин намудам. Боқимондаи хонандагонро мувофиқи донишазхудкунӣ, майлу хоҳиш ва қобилияташон ҷойгир намудам, ки ҳар хонанда худа

Ташкили кори мустақилона ва арзёбии он

мустақилона, ба умеди дигаре нашуда, ба иҷрои супориш пардозад. Дар давоми соли таҳсил хонандамеҳварон ва аъзои гурӯҳ тағйир ёфта метавонанд, ба шарте ки хонандамеҳварони гурӯҳҳо саводнокии гурӯҳи худро баланд бардоранд. Хонандамеҳваре, ки гурӯҳи худро пешсаф кард, ба гурӯҳи қафомонда хонандамеҳвар таъйин мегардад. Узви пешсафи гурӯҳ дар натиҷаи саводи худро баланд бардоштан метавонад хонандамеҳвари ин ё он гурӯҳ таъйин гардад. Чун узви қафомондаи гурӯҳ пешсаф шуду хонандамеҳвар таъйин гардид, дигар аъзои қафомондаи гурӯҳ ҳам кӯшиши хонандамеҳвар шудан мекунанд. Ҳамин тавр, охира охира сафи сустхонҳо барҳам хӯрда, пешсафони зиёд мегарданд. Чунин тарзи гурӯҳбандӣ имконият медиҳад, ки фаъолинокии хонандагон беҳтар гардида, бештар худро мустақил ҳисобанд, дар давоми таҳсил сафи сустхонҳо кам шавад, зеро ҳар аъзои гурӯҳ кӯшиш мекунанд, ба монанди сарвари худ соҳиби дониши баланд ва ба боварии омӯзгор сазовор гардад.

Ҳоло ин тарзи гурӯҳбандӣ ва усулро бо номи “Санҷиш”, ки аз тарафи хонандамеҳварони гурӯҳҳо ҳангоми гузаронидани кори мустақилона аз фанни ма-

Дар синф тахтаи магнитии махсус барои арзёбии хонандагон бо ному насаби хонандагон ташкил карда шудааст. Рафти кори мустақилона ба хонанда-

4. (Гурӯҳи “Давра”). Тартиб додани масъала ва ҳалли он оид ба амали ҷамъ.

5. Хонандагон баъди гирифтани супориш ба иҷро кор шурӯъ мекунанд. Баъди ба итмом расонидани супориш ва иҷрои он навбати ислоҳи камбудихо бо номи “Санҷиш” оғоз меёбад.

Хонандамеҳварони гурӯҳҳо кори ҳамгурӯҳашонро тафтиш намуда, он хонандагоне, ки ба хатой роҳ доданд, тугмачаи магнитии сабз ва он хонандагоне, ки супоришро дуруст иҷро намудаанд, тугмачаи ранги сурхро дар назди ному насабхое, ки дар тахтаи махсуси магнитӣ навишта шудааст, мегузоранд.

Ба ин восита, ба ман маълум мегардад, ки кадом хонанда хато кардааст. Пас, ман номи он хонандаро гирифта, ба назди тахтаи синф даъват намуда, иҷрои супоришро месанҷам. Баъзан даъват накарда, ба назди ӯ меравам ва ба ӯ ёрӣ мерасонам.

Заррина ВАҲОБҶОНОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
мактаби № 25,
ноҳияи Бобоҷон Ғафуров

тематика ба ҷо оварда мешавад, тавзеҳе мебахшем.

Баъди ба синф ворид шудани хонандагон бо мақсади мустаҳкам намудани амали ҷамъ ва тарҳи аз даҳӣ боло ва мукамал шудани фаҳмиши онҳо оид ба рамзҳои “калон”, “хурд”, “баробар” дарсро аз ташкили кори мустақилона оғоз менамоем.

гон шарҳ дода мешавад:

1. (Гурӯҳи “Росткунча”). Аз ададҳои дар экран буда оид ба амали ҷамъ ва тарҳ мисолҳо тартиб дода, ҳал кунед.

2. (Гурӯҳи “Квадрат”). Кор аз рӯйи варака: Ба ҷойи ситорачаҳо рамзҳои мувофиқ гузоред.

3. (Гурӯҳи “Секунча”). Иҷрои диктанти математикӣ.

► БА ИФТИХОРИ ХАТМИ «АЛИФБО»

Калиди ганҷи дониш

Кадами нахустини тифл ба мактаб бо рӯи даст овардани китоби аввалини савод «Алифбо» оғоз меёбад, ки муаллифаш устод М.Лутфуллоев аст.

«Алифбо» барои кӯдакони навомӯз худ мактаби махсусест, мактаби муҳаббат ба таҳсил, ба китоб, ба хондану навиштан, ба забони модарӣ ва ба омӯзгор. Устод М.Лутфуллоев бо таҳияи ин «калиди ганҷ» тавонидааст, ки кӯдаконро бо камоли маҳорат ба дунёи дониш ворид созад, ба бинои таҳсилатон асоси муътамад гузорад.

Ман ҳамчун омӯзгор ҳар гоҳе китоби «Алифбо»-ро ба даст мегирам, ба донишу заковат ва дурандешии ин марди фозил аҳсан меҳонам. Ӯ китобро тарзе таълиф намудааст, ки дил меҳодад тақрор ба тақрор варақ гардонию аз мазмуну мухтавош ҳаловат барӣ.

Расмҳои зебою шавқбахш «Алифбо»-ро боз ҳам зебою хонданӣ гардондаанд. Дар оғози китоб овардани иқтибос аз сухани Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки бо чунин сатрҳо оғоз мегардад: «Хон, дониш омӯз, фарзанди азизам, ки бузургон гуфтаанд: «Тавоно будад, ҳар кӣ доно бувад!» барои кӯдакон хеле бамавриду муассир мебошад ва ин суханон як умр аз хотирашон фаромӯш нахоҳад шуд. Дар саҳифаҳои аввали китоб, ҳамчунин, ҷой до-

да шудани Нишони давлатии Тоҷикистон, Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Суруди Миллии Тоҷикистон, акси қахрамонони Тоҷикистон ҷиҳати худшиносию ватандӯстии кӯдакон хеле муфид мебошад.

Устод М.Лутфуллоев дар баробари мактаббаҷагонро ба ҳарфҳо ошно намудан, калимаю ибораю ҷумлаҳоеро дар китоб ҷой додааст, ки завқӣ бачаро ба хондан азбун мегардонанд. Ҳар як расми китоб кӯдаконро ба андеша водор месозад. Дар ҳар як саҳифаи «Алифбо» мувофиқи ҳарфҳои сураҳои табиату манзараҳои Тоҷикистон, ҳайвоноти парандагон ҷой дода шудаасту бачагон водор мешаванд, ки вобаста ба онҳо ба андеша раванд, сухан гӯянд.

Дар «Алифбо» вобаста ба ҳар як ҳарф расмҳое оварда шудаанд, ки кӯдаконро ба дӯст доштани падар, модар, бобою модаркалон ҳидоят менамоянд. Китоби «Алифбо» боз аз он ҷиҳат барои бачагон ҷолиб аст, ки дар он мувофиқан ба афсонаҳои халқи тоҷик расмҳо кашида шудаанд. Масалан, расмҳо оид ба афсонаҳои «Рӯбоҳ ва панир», «Рӯбоҳ ва ангур», «Мӯрча ва кабӯтар» ба завқӣ мактаббача хеле мувофиқ мебошанд. Китоби «Алифбо» ба хонандагон на танҳо ҳарфҳо, ҳичоҳ ва калимаҳоро меомӯзад, инчунин, он-

хоро ба меҳнатдӯстӣю ватандӯстӣю даъват месозад. Акси табиату наботот дар китоб хурдтараконро ба ҳифзи муҳити зисту нигоҳубини онҳо талқин менамояд.

Устод М.Лутфуллоев дар «Алифбо» шеърҳои хеле хубу равону самимии кӯдаконро овардаанд. Масалан, шеъри Меҳмон Бахтӣ «Китоби хоно», ки дар ситоиши «Алифбо» гуфта шудааст, барои хонандагон завқбахшу мақбул аст.

Олими маъруфи тоҷик, академик М.Лутфуллоев бо китоби «Алифбо» дар ба камол расонидани насли наврас сахми калон дорад. Ин китоб, ки дар аввали аввали соҳибистиклолии Тоҷикистон арзи вучуд намудааст, ифодагари талаботи давру замон мебошад. Устод кӯшиш кардааст, ки насли имрӯза ба қадри соҳибистиклолии Ватан бирасад ва онро чун гавҳараки чашм ҳифз намояд.

Хизмати устод М.Лутфуллоев дар рушди маорифи ҷумҳуриамон хеле калон буда, асарҳои таълимию илмӣ навиштаи ӯ барои ғайи гардонидани саҳифаҳои таърихи миллат аҳамияти калон дорад.

Таманнои онро дорем, ки устоди арҷманди мо ҳамеша сиҳатманду даст дар кор бошад ва барои саодати халқу миллат идонаи фаъолият намоянд.

Маърифат КОМИЛОВА,
омӯзгори мактаби №25-и
ноҳияи Фирдавсӣ

► СИНҲОИ ИБТИДОӢ

Бо ҳадафи тақмили сифати таълиму тарбия ва мутобиксозии мазмуну мундариҷаи таълим, стандартҳои фаронхӯро ба талаботи замон Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон низоми таълими салоҳиятнокро пешниҳод кардааст. Дар стандарти таълимии фаронхӯро модарӣ (тоҷикӣ) салоҳиятҳо дар чор самт мукаррар

Навишти бегалат ва зебо

шудаанд ва ҳар як самт се салоҳиятро фаро мегирад. Ин се самти салоҳият хондан, навиштан ва гуфтану шунидан мебошанд.

Дар синфи якум ба техникаи навиштан бештар тавачҷуҳ зоҳир мешавад. Навиштани матн вақти нисбатан маҳдудро дар бар мегирад. Дар синфҳои сеюм ва чорум бошад, ба эҷоди матн бештар диққат дода мешавад. Зимнан, муҳимтарин қоидаҳои навишти матн, махсусан, риояи сохтор, пайдарпайии мантиқии ибораю таркиби ҷумлаҳо, истифодаи воситаҳои тасвир дар маркази омӯзиш қарор мегиранд. Вобаста ба самти навиштан дар синфи якум хонандагон тариқи истифодаи ашён хатнависӣ, риояи навишт дар рахҳои хурду калон,

риояи хошиязгорӣ, эътибор ба тарафҳои чапу ростро меомӯзанд. Ҳамчунин, ба қоидаҳои навишти ҳарфҳои хурду калон, тариқи васлшавии ҳарфҳои диққат дода мешавад. Омӯзиши қоидаҳои аз сатр ба сатр кӯчонидани ҳиссаи калима низ муҳим аст. Хонандагон тадриҷан бо аломатҳои китобат ва истифодаи онҳо ошно мешаванд.

Дар адабиёти методӣ оид ба самти навиштан маҳорату малакаҳои зерин таъкиду таҷриба шудаанд:

- малакаҳои бегалатнависӣ ва риояи имло;
- маҳорату малакаи истифодаи луғатҳо дар нутқи хаттӣ;
- маҳорати навишти бегалату босуръат;
- маҳорати тартиб додани муқола, саволу ҷавоб;
- маҳорату малакаи муҳокимаи сохтор, мазмуну матнҳо, ислоҳи ғалатҳо;
- маҳорати нигоҳи баъзе асноди расмӣ ва ҷадвалу нақшаҳо....

Бояд гуфт, ки навиштан ва омӯзиши он дар синфҳои ибтидоӣ аз муҳимтарин масоили таълим аст ва нахустҳадафаш он мебошад, ки шогирдон аз оғоз ба зебою бегалат навиштан одат кунанд.

Певистамо ШОНАЗАРБЕКОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

► ГЕОГРАФИЯ

Оид ба география дар катори дигар асарҳо як силсила китобҳои навишта шудаанд, ки бо аҳди қадим тааллуқ доранд ва хеле шухратёфтаанд. Яке аз онҳо асари машҳури ҷуғрофиёдон ва таърихнигори Юнони Қадим Страбон мебошад, ки «География» ном дорад ва ба таъкиди муаррихон, соли 7-и мелодӣ навишта шудааст. Ин асари барҷастаю фарогир, ҷунонки пажӯҳишгарон ишора намудаанд, аз 17 китоб иборат мебошад. Муаллиф дар он бар асоси санаду далелҳои ҷуғрофиёӣ мавқеи ҷойгиршавии кишварҳои вилоятҳо, мардуму халқиятҳои сокини онҳо, масофаву

Ҷуғрофидони бузург

масоҳат, шароити табиӣ, иқлиму обу ҳаво ва монанди инҳоро тавзеҳу тавсиф бахшидааст. Страбон қисми зиёди умрашро ҷиҳати гирдоварии мавод барои китоби «География» ва иншон он бахшидааст, ки ин садакату муҳаббати ӯро ба пешаю машғулиятҳои собит менамояд. Ин олиму муҳаққиқи варзида бо ҳадафи ҳар ҷӣ дақиқу саҳеҳ офаридаи асараш ба кишварҳои зиёде сафар кардаву дар китобхонаҳои машҳури гани замонаш (аз ҷумла, Китобхонаи Рум, Китобхонаи Искандарияи Миср) ба муталиа машғул шудааст. Страбон кӯшидааст, ки «География»-ашро

ҳамчун асари дақиқу дастурии мардумшиносӣ ва раҳнамои ҷуғрофиёӣю таърихӣ таълиф намояд ва ба ин муваффақ ҳам шудааст. Ин асар минбаъд аз ҷониби олимони барои тасвири харитаи мукамали Замин васеъ истифода шудааст.

Мутаассифона, то замони мо нусхаи мукамали «География»-и Страбон боқӣ намондааст. Шақли нисбатан мукамали он соли 1472 ба забони лотинӣ тарҷумаю нашр гардида, нусхаи юнонии он соли 1516 ба таъри расидааст.

Ориёнфар КАМОЛИЁН,
омӯзгори география

Тоҷикистон ва Франция ҳамкориҳо дар бахши сайёҳии фарҳангии этнографӣ тақвият мебахшанд.

► ДИДГОҲ

Неку бади интернет

Интернет ҷаҳони нопаддоканорест, ки ҳар нафар ба он ворид шуда, вобаста ба савияи дониш ва ҷаҳонбиниву мақсад аз он бардошт менамояд. Интернетро ба як мағоза ё дорухонаи бузург шабоҳат додан мумкин аст, ки ҳар нафар аз рӯи эҳтиёҷу дарди худ ба он муроҷиат менамояд.

Зикр намудан бамаврид аст, нафароне, ки савияи донишашон дар сатҳи баланд қарор дорад, онҳо интернетро огоҳмандона ва ба таври манфиатбахш истифода мебаранд. Зеро ҷиҳатҳои мусбии интернет хеле бисёр буда, метавон аз он ғизои маънавӣ гирифт.

Ҳамчунин, барои як гурӯҳ мардум,

ҳосса сокинони кишварҳои мутараққӣ интернет сарчашмаи даромади молӣ махсуб мебад. Барои корхонаву ташкилот интернет воситаи асосии реклама ва муаррифии моли истехсолшуда мебошад.

Тавассути интернет ба қорҷӯён пешниҳод намудани қор ва ташкили интернет-мағоза ва садҳо ҳазор воситаи дигари даромад вучуд дорад, ки ин ҳамаро метавон паҳлуҳои манфиатнокӣ ин шабакаи ҷаҳонӣ номид. Ҳамчунин, вақте ки мо дар бораи ҷиҳатҳои мусбати ин шабакаи сайёравӣ суҳбат мекунем, наметавонем аз аҳамияти сомонаҳои интернетӣ, ки ҳамарӯза ҳазорон - ҳазор муроҷиаткунанда истифода намуда, матолиби заруриро дастрас мекунанд, сарфи назар намоем. Бо ибораи дигар, интернет китобхонаи бузургро менамояд, ки аз он дилхоҳ кутубро метавон дар шакли электронӣ пайдо намуд.

Аммо қайд кардан зарур аст, ки дар баробари ин ҳама ҷиҳатҳои хуби интернет, баъзе паҳлуҳои манфии онро зикр кардан аз манфиат ҳолӣ нест. Зеро имрӯз ҷомеаи мо дар марҳалаи бухрони маънавӣ қарор дорад ва насли навраси мо наметавонад аз ин муъҷизаи аср самаранок истифода намояд. Ба он хотир ки қорбасти маҳсулнок ҳамоно вақт даст медиҳад, ки инсон дониши қавӣ ва шуури сиёсӣ хувияти миллии комил дошта бошад. Дар сурати набудани дониши зарурӣ ва хушӯрии сиёсӣ метавонад бо андак ваъдаҳои суҳанони ба зоҳир ҳуду фирефта шавад ва зиндагии худро дар ҳатар гузорад ва бо ин аъмоли ношоиста ба номуси ақрабову ватани хеш иснод орад. Таҷрибаҳои нишон медиҳанд, ки баъзе ҷавонону наврасони мо, ки саводи қофӣ ва зиракии сиёсӣ надоштанд, ба зудӣ туъмаи террористону тундгароён гардиданд ва асосан онҳоро тавассути шабакаҳои иҷтимоӣ ба ин доми муҳлик равона сохтанд.

Вақте ки интернет чунин имкониятҳои фароҳ дорад, бояд мо насли наврасро дар рӯҳияе тарбият намоем, ки аз он самаранок истифода кунад, на барои вақтхушӣ қорҳои пучу бемаънӣ, ки оқибатҳои нохуш доранд.

Норинисо ОДИНАЕВА,
омӯзгори мактаби №3,
шаҳри Бӯстон

► БИСТСОЛАИ ОМЎЗИШ ВА РУШДИ ИЛМҲОИ ДАҚИҚ

Солҳои охир таваҷҷуҳи риёзӣ, инчунин, барои тавсе-
Ҳукумати Ҷумҳурии аи тафаккури техникаи нас-
Тоҷикистон ба омӯзиши ли наврас солҳои 2020 -2040
фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ “Бистсолаи омӯзиш ва рушди

ҳадафи қоруми миллий – сано-
атикунонии босуръати киш-
вар ба «Бистсолаи омӯзиш ва
рушди илмҳои табиатшиносӣ,

Мисолу масъалаҳоеро ба хо-
нандагон пешниҳод менамо-
ям, ки мазмунан ва моҳиятан
бо рушди иқтисодии кишвар

Омӯзиши фанҳои дақиқ дар мадди аввал

ва риёзӣ боз ҳам бештар гар-
дидаву баҳри фаро гирифтани
донишҳои бунёди дар муассисаҳои таълимӣ шаро-
ити мусонид фароҳам оварда
мешавад. Инчунин, наврасо-
ну ҷавонон ба мутолиаи китобҳои бадеиву илмӣ беш-
тар таваҷҷуҳ менамоянду шавқашон ба омӯзиши фанҳои
табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ меафзояд. Пешвои миллат,
муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми навбатии хеш ба
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (26.12.2019)

Дарвоқеъ, омӯзиши фаро-
рогири илмҳои дақиқ рушди иқтисодӣ ва ба кишвари
саноатӣ табдил ёфтани Тоҷикистонро таъмин ме-
намояд. Эълон гардидани

фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму мао-
риф” эълон карда шавад.

Дар заминаи пешниҳоди мазкур аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон қорҳои шоистае анҷом пазируфтанд, озму-
ну олимпиадаҳои гуногун роҳандозӣ гардиданд, ки ҳама дар маҷмӯъ, ба ҷалби на-
врасону ҷавонон ба омӯзиши фанҳои дақиқ мусонидат мена-
моанд.

Дарвоқеъ, омӯзиши фаро-
рогири илмҳои дақиқ рушди иқтисодӣ ва ба кишвари
саноатӣ табдил ёфтани Тоҷикистонро таъмин ме-
намояд. Эълон гардидани

дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» пайванди амиқ дорад. Зеро барои рушду пеш-
рафти ҷумҳурий ба мутахассисони варзидаи соҳаи саноат эҳтиёҷ ба миён омадааст. Барои ин лозим аст, ки аз зинаи аввали таҳсил ба ҷалби хонандагон ба омӯзиши фарогири фанҳои дақиқ диққати ҷиддӣ диҳем. Ман ҳамчун омӯзгори математика кӯшиш менамо-
ям, ки дар раванди дарс мисолу масъалаҳои ҷолибро пешкаши хонандагон намоям, ки ин, аз як тараф, тафаккури онҳоро инкишоф медиҳад, аз ҷониби дигар, шавқу рағбаташонро ба омӯзиши математика зиёд мегардонад.

ва бо соҳаҳои табиатшино-
сию бахшҳои саноат иртибот доранд. Ба ин васила, ҳам шогирдон оид ба ин соҳаю бахшҳо маълумоти нав дар-
меёбанд ва ҳам бо тарзи ҳалли масъалаҳои нав ошно мешаванд. Бинобар ин, нақши омӯзгор дар шавқманд гардонидани хонандагон ба омӯзиши фанҳои дақиқ бузург мебошад. Инчунин, дар раванди дарс аз шеваҳои гуногуни тадрис бояд истифода кард.

Суман ОЛИФТАЕВА,
омӯзгори математикаи
мактаби №58-и
ноҳияи Фирдавӣ

► ГЕОМЕТРИЯ

Таърихи рангини илм

На ҳамаи фанҳо таърихи қадимӣ доранд ва алоқамандии онҳо бо воқеият, бо ҳаёти одамон яқсон аст. Геометрияро метавон дар қатори қадимтарин фанҳои ҷаҳон ба забон овард. Он ба ғайолияти инсонҳо пайванди қавӣ дорад ва аслан, дар асоси қараёни зиндагӣ қори онҳо арзи ҳастӣ кардааст. Ҳамчун як фасли математика (риёзиёт) геометрия (тарҷуман айнӣ: заминченуи) шаклҳои фазои олами воқеӣ, робитаҳои фазои ашӣ гуногун, инчунин, шаклу робитаҳои дигареро меомӯзад, ки аз ҷиҳати сохт ба шаклу робитаҳои фазой шабоҳат доранд. Дар таърихи илми халқи тоҷик геометрия бо мафҳуми ҳандаса маъмул аст. Бозёфтҳои бостоншиносон ва сарчашмаҳои таърихӣ бозгӯи онанд, ки 3100 сол то милод мисриён барои банақшагирии замин, ҳисоби масоҳату ҳаҷмҳо дар рафти қорҳои сохтмонӣ ва тарҳрезӣ усулу қонунҳои риёзиро таҳия карда будаанд. Назар ба таъкиди таърихшиносон, геометрия ҳамчун илм дар асри 6 то милод аз Миср ба Юнон интиқол дода шуда, минбаъд дар ин сарзамини донишварон рушд ёфтааст. Бисёр қонунҳои геометрияро алломай маъруфи аҳди қадим Уқлидус дар асараш «Тарз» (Усул) тавзеҳ бахшидааст. Ченкуниҳои одитарин дар замин ва фазо ба нигоштаҳои ин олим алоқаманданд. Илми геометрияро пас аз Уқлидус дар Юнон олимони барҷаста Архимед, Апполони Перги, Менелай... инкишоф бахшиданд. Масалан, Архимед усули муайян кардани ҳаҷм ва маркази вазнинии бисёр ҷисмҳоро дарёфт намуд. Апполони Перги ҳосиятҳои буришҳои маҳрути (қонуси)-ро таҳқиқ карда, ба усули координатаҳо замина гузошт.

Дар инкишофи илми геометрия нақши олимони Машрикзамин, аз ҷумла, ниёғони тоҷикон хеле барҷаста аст. Донишмандони ҷаҳоншумул Умари Хайём ва Насриддини Тӯсӣ ба шохқории Уқлидус «Тарз» шарҳҳои муфассал таълиф карданд. Ин олимони маъруф аввалин шуда дар ҷаҳони илм алгебра-ро дар ҳандаса (геометрия) татбиқ намуда, ба робитаи амиқи ин ду фан асос гузоштанд. Дастовардҳои пешиниёнашро олимони дигари барҷаста Муҳаммади Хоразмӣ инкишоф бахшида, ба қомебҳои навин дар илми геометрия муваффақ гашт. Яке аз асарҳои ӯ, ки ба илмҳои алгебраю геометрия мутааллиқ буд, ҳанӯз дар асри 12 ба забони лотинӣ тарҷума шудааст.

Минбаъд олимони зиёди тоҷик ба таҳқику баррасии ҳандаса шугл варзида, асарҳои пураҳамият офаридаанд. Бояд гуфт, ки дар рушди илми геометрия олимони рус низ (махсусан, Н.И.Лобачевский) ҳиссаи сазовор гузоштаанд...

Имрӯз геометрия яке аз фанҳои хеле пешрафтаи ҷаҳон махсуб мебад.

Ойина КАРАМАЛИШОЕВА,
омӯзгори алгебра ва геометрия

► САНЪАТИ СУҲАН

Барои ҳар ҷӣ бештар ҷалб кардани диққати хонандагон ба дарси адабиёт воситаҳои гуногун мавҷуданд. Яке аз ин воситаҳо баргузор намудани бозҳои адабӣ мебошад. Ин гуна бозҳо хеле зиёданд ва аз ҷумла, санъатҳои бадеиро низ метавон дар шакли як навъ бозҳои адабӣ истифода кард.

Масалан, дар адабиёт санъати мулолиға машҳур аст. Он яке аз воситаҳои таъсири санъати маънавӣ

канад.

Дар қиссаи «Марги судхӯр» устод С.Айнӣ ҷо-ҷо дар таъсири хулқу атвор ва зоҳири Қорӣ-Ишқамба аз санъати мулолиға бамавриду мумтозона истифода кардааст. Дарачаи баланди мулолиғаро игроқ меноманд. Дар ин байти Абулқосим Фирдавӣ санъати мазкур ҷой дорад:

Шавад кӯҳи оҳан ҷу дарёи об,
Асар бишнавад номи Афросиёб.

Мулолиғагӯӣ дар дарс

буда, ҷи дар адабиёти бадеӣ ва ҷи дар гуфтугӯи одамон васеъ истифода мешавад. Нависанда барои он ки ашӣ мавриди назари худро равшантар, пурратар инъикосу таъсир намояд, ҳиссиёту ҳаяҷони худ ё ашёр (ташхисшуда) аз будаш зиёдтар бо муҳобот нишон медиҳад. Чунин таъсир мулолиға аст.

Мулолиға дар асарҳои ҳаҷвӣ ва ҳикоятӣ қаҳрамонӣ бештар истифода мешавад. Барои мисол, дар афсонае дев аз ҷиҳати ҳайбат ва ҷусса ба як қора кӯҳ монанд карда мешавад ва ӯ бо андак ҳаракат як қинори азимро аз беҳаш ме-

Барои омӯзиши санъати мулолиға дар дарсҳои адабиёт соати алоҳида ҷудо шу-
дааст, вале дар дарсҳои дигари адабиёт низ (дар лаҳзаҳои дамгирӣ) ин санъатро байни хонандагон ҳамчун бозӣ метавон истифода кард. Яъне хонандагон ҷумлаҳо ё байтҳои меғӯянд, ки дар онҳо мулолиға ҷой дошта бошад. Беҳтар аст, ки мулолиғаҳо вобаста ба муҳити хонандагон, ҳодисаҳои рӯз қорбад шаванд. Ин ба ҷолибу шавқовар шудани дарси адабиёт мусонидат мекунанд.

Раҳима САДРИДДИНОВА,
омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик

► ҒАЙОЛИЯТИ РОҲБАРИ СИНФ

Робита бояд пурсамар бошад

Муваффақияти роҳбари синф бисёр вақт ба алоқии зичи вай бо оила ва падару модарони хонандагон вобаста аст.

Ин робита, пеш аз ҳама, барои аз тарафи мактаб ва волидонии хонандагон таъмин намудани таъсири тарбиявию ахлоқии шогирдон зарур аст. Роҳбари синф бо падару модарон вохӯрда, онҳоро ба талаботи мактаб шинос менамояд, дар бораи методу усулҳои муассири қорҳои тарбиявӣ маслиҳат медиҳад. Алоқии зич бо оила барои ба тарбия ва таълими кӯдакон амиқу ҳамаатарафа ҷалб намудани падару модарон мадад мерасонад.

Алоқии доимии роҳбари синф бо падару модарони хонандагон ба ӯ имконият медиҳад, ки таҷрибаи ибратбахши тарбияи оилавию муқаррар намуда, онро дар дигар оилаҳо паҳн кунад. Масалан, ҳангоми ба ҳонаи яке аз хонандагон рафта мушоҳида гардид, ки падару модари хонанда ба вай дар тайёр намудани вазиғаҳои қонагӣ қумак намуда, супоришҳои доимӣ ва муваққатӣ пешниҳод мекунанд ва иҷрои он ҳамаро,

тафтиш карда меистанд. Дар маҷлиси навбатӣ инро ба ҳамаи падару модарон нақл кардан мумкин аст. Баъзан аз падару модарон хоҳиш кардан мумкин аст, ки дар бораи дар оила тарбия намудани фарзандон табодули таҷриба намоанд.

Мутаассифона, имрӯзҳо маҷлисиҳои падару модарон нисбат ба маҷлисиҳои қаблӣ дар баъзе мактабҳо таъсири худро гум карда, на ҳама омӯзгорон-роҳбарони синф ба тарбияи дастҷамъона диққати зарурӣ медиҳад. Барои руҳ додани чунин ҳолатҳо вазъияти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва молиявии оилаҳо низ таъсири манфии худро мерасонад, зеро ақсарияти падарон ё шахсони онҳоро ивазкунанда барои таъмини ризку рӯзии оила ба қор дар муҳочирати меҳнатӣ дар Русия қарор доранд. Албатта, чунин ҳолат ба тарбияи хонандагон таъсири манфӣ расонида, барои тарбияву таълим ва маърифати хуб гирифтани хонандагон монеаҳо эҷод менамояд.

Назира РҶЗИЕВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

► МАСЪУЛИЯТ

Ҳар як фард дар оила тарбия ёфта, ба воя мерасад. Оила мактабест, ки бо хусусиятҳои хоси худ метавонад дар тарбияи ахлоқию зеҳнӣ ва ҷисмонии насли наврас нақши муҳимро ба ҷо орад.

Аммо ҳаёт шохиди он аст, ки калонсолони хонавода худашон дар тарбияи аҳли оила сахлангори мекунанд. Муошират, муомила, ҳулку атвор, муносибатҳои хонаводагӣ, гуфтугузори ҳамешагии падару модар дар ҳузури аҳли оила, ба зехну тафаккури фарзандон нақши худро мегузорад. Ҳатто онҳо рафтору кирдори волидайнро ба мерос мегиранд. Масъулияти ин ҳама нобасомониҳо боз ҳам ба дӯши волидайн меафтад, ки баъзеашон аз фарҳанги оиладорӣ огоҳӣ надоранд. Аз ин лиҳоз, баҳри мустаҳкам намудани оила аз ҳар гуна имконият бояд истифода бурд. Агар мо ғами фарзандони худро хӯрда, барои таҳсили хубашон мусоидат намоём, тартибу интизомашон

низ хуб мешавад. Хониши хуби фарзандон низ дар натиҷаи назорати доимии сарварони оила ва алоқаи мустаҳкам бо муассисаи таълимӣ зоҳир мегардад.

Падару модарон дар тарбияи фарзандони худ бепарвоя мекунанд. Натиҷа ҳамин аст, ки фарзандони онҳо даст ба амалҳои ношоиста зада, ҷиноятҳои гуногун зоҳир мекунанд. Сабаби паст будани донишу ҷаҳонбинӣ ва фаҳмиши хонандагон истифодаи бемавқеи телефонҳои мобилӣ, тамошои филмҳои мочарочӯёнаи саргармкунанда ва дар кӯчаю роҳҳо беҳуда гашту гузор кардани онҳо мебошад. Алоқаи падару модарон ба муассисаи таълимӣ суст ба роҳ монда шуда, волидон аз донишомӯзии фарзандон огоҳии амиқ надоранд. Рӯзномаю дафтарҳои кории фарзандонро аз назар намегузаронанд, мутаассифона, падару модароне ёфт мешаванд, ки ҳатто намедонанд писар ё духтараш дар кадом синф таҳсил мекунанд, роҳбари синфаш кадом омӯзгор аст, ки ин

боиси ташвиш ва нигаронӣ аст. Ҳар гуна ноҷӯриҳои зиндагӣ (хонаводагӣ), аз қабилӣ рашқу ҳасад, ранҷу шиканҷа набояд монеи таълиму тарбияи хуби насли наврас гардад.

Агар ҳар як падару модар бомаърифату фарҳанг бошад, ҳамон қадар бештар дар замири фарзанд саводу дониш, ақлу тамиз, меҳру муҳаббат ба наздикон ва атрофиёнро тарбия кардан мусоидтар

аст. Омӯзгор кӯдаконро бо меъёри кории мактаб шинос менамояд, онҳоро бо шароити ошно сохта, дилашонро ба таълим гарм мекунанд. Дар муассисаҳои таълимӣ тибқи

меҳонанд, иштирок намоянд. Роҳбари синф вазифадор аст, ки дар мавридҳои зарурӣ бо ҳамсинфони фарзандҳояшон суҳбатҳои гузаронад. Мутаассифона, агар баъди хатми муассисаи фарзандашон ба ягон донишқада ё худ омӯзишгоҳ дохил нагардид, бевосита омӯзгору мактабро гунаҳгор меҳисобанд.

Билохир, бояд коре кард, ки фарзанд боодоб, меҳнатдӯст, ба мардум нафъовару дорои эҳсоси баланди ватанпарварӣ буда, сазовори номи неки падар ва модари худ гардад. Барои ба ин мақсад расидан бояд ҳуди падару модар дар назди фарзандонаш обрӯю эътибор, ҷавҳари падарӣ ва модарӣ дошта, хушгуфтору инсондӯст ва ростқавл бошанд. Муҳити тарбия, ҷаҳонбинӣ, ақлу одоб ва дунёи маънавии падару модар омилҳои онҳо, ки кӯдак аз он ғизои маънавий мегирад.

Ҷумахон ҚҶРАЕВ,
муовини директори
мактаби №41-и шаҳри Кӯлоб

► РИСОЛАТ

Масъулияти волидон

Барои тарбияи дурусти кӯдак бояд волидон аз мафҳумҳои асосии психологӣ ва педагогӣ бохабар бошанд ва вобаста ба синну соли кӯдакон рафтори онҳоро назорат намоянд. Ба волидайн тарғиби намудани донишҳои педагогии психологӣ аз ҷониби мактаб яке аз вазифаҳои муҳим ба шумор меравад. Зимни суҳбат, маъруза, лексия ва машварат ба инкишофи хусусиятҳои хоси тарбияи кӯдакон ва роҳҳои муошират бо онҳоро бояд ба падару модарон омӯхт. Донишгари хусусиятҳои муошират бо фарзандон аз манфиатҳои ҳоли нест. Кӯдакон ҳеле ҳассос буда, аз суҳанҳои ношоиста ва ноҷо зуд ранҷида, ба нафрати бадбинӣ оғоз менамоянд. Онҳо бо хусусиятҳои гуногуни синнусолӣ аз якдигар бо кулӣ фарқ мекунанд. Волидон агар донишҳои педагогии психологӣ мукамал дошта бошанд, ба кадом самт майлу тавачҷуш намудани кӯдаконро зудтар мушоҳида ва ҳис мекунанд. Агар ҳуди волидон ба ин масъала ҷиддӣ рафтор намуда, барои ояндаи фарзанди худашон, ки барояшон самараи дилхоҳ ба бор меорад, аз синни хурдӣ то рафтан ба бонҷа онҳоро хуб тарбият намоянд. Аз ҳама заруртарин амал барои волидон ин ба вучуд овардани муҳити солим барои тарбияи фарзанд мебошад. Дар асри рушди технологияи муосир волидонро зарур аст, ки пайваста аз сарчашмаҳои гуногуни педагогӣ ва психологӣ истифода намуда, он андӯхтаҳои дар амалия тадбиқ намоянд. Ҳеле хуб мешуд, ки агар бо ташаббуси муассисаҳои таҳсилоти

миёнаи умумӣ ва миёнаи касбӣ аз байни падару модарон мутахассисони гуногун ба корҳои алоҳидаи таълимию тарбиявӣ ҷалб карда мешуданд. Онҳо дар мавзӯҳои тарбиявӣ, тиббӣ, ҳарбӣ – ватандӯстӣ, санъат, меҳнат, маҳфилҳои дуредгарӣ, зардӯзӣ, рассомӣ, ҳунарҳои миллӣ ва ғайра суҳанронӣ мекарданд.

Барои солим ва дуруст тарбият намудани насли наврас бояд волидон аз рафтор ва фаъолияти онҳо пурсон гарданд. Чунончи, агар фарзандашон ба волейбол, баскетбол, футбол, гӯштин, муштзанӣ (бокс) ва ё дигар машқҳои варзишӣ машғул бошад, ҳулоса карда метавонем, ки ин амал барои инкишофи раванди физиологӣ, тақомули организм, саломатӣ ва обутоб ёфтани бадан мусоидат мекунанд.

Тазаккур бояд дод, ки тавассути тамоми воситаҳои гуногуни истифодашаванда, аз қабилӣ рӯзномаву маҷаллаҳо, садою симо бо мақсади бехтар намудани донишҳои педагогии психологӣ волидонро зарур аст, ки ба тарбияи ҳамаҷаҳонаи фарзандон ҷиддан машғул гарданд.

Умуман, тарбияи насли наврас, баҳусус, фарзанди кори осон набуда, масъулияти ҷиддиро аз волидон талаб менамояд, зеро тарбияи кӯдак, «чун ниҳол рост ва ё қач инкишоф ёфта»-и ӯ аз волидон вобастагии калон дорад.

Абдуҳақ ШАРИФОВ,
Бахтовар САНГИНОВ,
Дилшод АШЌРОВ,
устодони коллеҷи омӯзгорони
ноҳияи Мастҷоҳ

► АҶКОР

Яке аз воситаҳои муассире, ки ба тарбия ва пешрафти хонандагон мусоидат менамояд, дарси тарбиявӣ ба ҳисоб меравад. Хушбахтона, дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дарси тарбиявӣ дар ҳамаи синфҳо ба роҳ монда шудааст ва омӯзгоронро лозим аст, ки нисбат ба ин дарс

айни ҳол дар ҳоли пешрафт қарор дорад ва тамоми имкониятҳои барои таълими замонавӣ фароҳам оварда шудааст. Мо омӯзгоронро лозим аст, ки мутобик ба шароити фароҳамовардаи Ҳукумати кишвар раванди таълиму тарбияро дар сатҳи олии ба роҳ монем.

Таҷрибаҳои педагогӣ ва

хани дурушт ба дарс тайёр мешаванд. Аз ин хотир, дарси тарбиявӣ ба омӯзгор имкон медиҳад, ки табиат, характер ва рафтори ҳар як хонандаро омӯзад. Барои мисол, мо як соат дарси тарбиявиро мавриди баррасӣ қарор медиҳем. Агар дар дарси тарбиявӣ мавзӯҳои «Касби дӯстдоштаи

Дарси тарбиявӣ роҳу равиши худро дорад

пайваста тавачҷуш зоҳир намоянд ва онро дар сатҳи баланд баргузор намоянд. Дар синфҳои ибтидоӣ бояд дарси тарбиявӣ даҳчанд таъсири амиқу дақиқ дошта бошад. Зеро хонандагон синфҳои ибтидоӣ аз нигоҳи синнусолӣ, воқеан, ба тарбияи доимӣ, меҳру шафқат ниёз доранд ва таъсири ҳар як суҳан ба онҳо одат мешавад.

Соҳаи маорифи Тоҷикистон

психологӣ нишон медиҳанд, ки ҳар як омӯзгор дар рафти дарс, махсусан, омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ, ки пурра дар давоми рӯз бо хонандагон сару кор доранд, табиату характери хонандагонро омӯзданд мувофиқ ба характери онҳо таълиму тарбияро ба роҳ монанд. Масалан, дар як синф на ҳамаи хонандагон бо суҳани ширину навозишомез дарс меҳонанд ва ё, баръакс, на ҳамаи онҳо бо су-

ман» ва «Орзуи амалинашудани ман» - ро матраҳ намоём, бояд аввал фикри ҳар як хонандаро оид ба мавзӯи зикршуда шунавем, ба ин восита маълум менамоям, ки хонандаи мо чӣ гуна ҳислат дорад ва чӣ тавр мо ба ӯ дар раванди таълим муносибат намоём.

Шаҳнозаи МАНСУРИ,
омӯзгори мактаби №182,
ноҳияи Рӯдакӣ

► ФОЛКЛОР

Тарбияи муҳимтарин самти фаъолияти омӯзгор буда, ӯро мебошад, ки дар ин самт аз босамартарину муассиртарин воситаҳои мунтазам истифода барад. Дар зинаи аввали таҳсилоти тарбияи хонандагон истифода аз афсонаҳо натиҷаовар мебошад.

Афсона яке аз намудҳои машҳуру маълуми эҷодиёти шифоии халқ (фолклор) буда, бо тахайюл вобастагии қавӣ дорад. Дар афсонаҳо воқеа, саргузашт ё руҳдоди табиӣ бо усули фантастикӣ нақл карда мешавад. Аз ин рӯ, онҳо, махсусан, ба хурдсолон мақбуланд ва онҳо афсонаҳоро бо шавқ гӯш мекунанд, меҳонанд. Дар адабиёти тоҷик афсона таърихи қадимӣ дораду ҳеле маъмул аст, ҳаводорони зиёд дорад. Аксар афсонаҳои қадимии халқи тоҷик қаҳрамонӣ мебошанд ва дар онҳо тасвири муҳорибаҳои диловарон бар зидди бадхоҳону кинаварон (қувваҳои бадӣ)

Афсона тарбиятгар аст

дар мадди аввал қарор дорад. Дар байни тоҷикон афсонаҳои «Ҷанги Каюмарс бо Дев», «Заҳҳок ва Ҷамшед», «Коваи оҳангар ва Заҳҳок», «Ҷанги Рустам бо Деви сафед»... машҳуру маъмуланд. Аслан, афсонаҳо аз нигоҳи мазмуну мундариҷа гуногун мешаванд: қаҳрамонӣ, ишқӣ, ҳаҷвӣ, маишӣ. Ҷанбаи тарбиявии афсонаҳо муҳим мебошад. Афсонаҳо диловарию далерӣ, қаҳрамонию вафодорӣ, ватандӯстию садоқатмандӣ, адолатпарварию ҳислатҳои ҳамаҷаҳонаи талкину ситоиш мекунанд. Дар онҳо ҳилагарию макр, хиёнат у кина, фиребу тарсӯй... маҳкум карда мешавад. Вобаста ба ин, муаллифону мураттибони китобҳои дарсӣ аз афсонаҳо бисёр ва бамаврид истифода намудаанд. Масалан, дар афсонаи машҳури қаҳрамони «Эраҷи тилиш-шикан» далерию шучоати фар-

занди вафодори халқ Эраҷ ва қорномаи ӯ дар роҳи тантанавӣ адолат ба тасвир омадааст. Афсонаи «Бузаки чингилапо», ки аз дӯстдоштатари афсонаҳои хурдтаракон мебошад, насли наврасро ба ростгӯию садоқатмандӣ ва эҳтиёт шудан аз макру найрангу фиреб ва ба танаффур доштан ба атвории ношоиста даъват менамояд. Афсонаи «Мурғ, мурғобӣ ва муш» хонандагонро ҳидоят месозад, ки дӯсту бародар бошанд, ба ҳамдигар мадад расонанд, ҳамдигарро дар лаҳзаҳои зарурӣ дастгирӣ намоянд. Ба ин гуна афсонаҳои зиёдеро тафсир бахшидан мумкин аст. Қаҳрамонони аксар афсонаҳо парандаву ҳайвонот мебошанд, ки ин онҳоро барои кӯдакон боз ҳам муассиртар месозад.

Санаббар РАШИДДИНОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
мактаби №115-и ноҳияи Рӯдакӣ

► КИТОБИЁТ

Публистистикаи замони истиқлол

Аз таъсиси Академияи воситаҳои ахбори омма 5 сол сипарӣ мешавад. Дар ин давра тахти роҳбарии номзади илмҳои филологӣ Зинатуллоҳ Исмоилзода бахри фаро гирифтани донишҳои муосир ба журналистони ҷавон конферонсу семинарҳои омӯзишии зиёд созмон дода шуд. Яке аз самтҳои фаъолияти Академия ВАО гузаронидани конферонсҳо ва таълифи китобҳо ба ҳисоб меравад. Ҳамин аст, ки бо дастгирии академия дар давоми 5 сол силсилаи асарҳо вобаста ба рушди журналистика ва публистистикаи муосир ба нашр расидаанд, ки бешубҳа, барои муҳаққиқону омӯзгорони соҳаи журналистика дастури муҳим мебошанд. Яке аз китобҳои, ки ба масъалаҳои публистистика ва проблемаҳои он дар замони муосир бахшида шудааст, «Баъзе масъалаҳои публистистикаи замони истиқлол» ном дорад. Дар маҷмӯаи мазкур мақолаҳои пурмухтавои олимону донишмандон ва аспирантону унвонҷӯни соҳаи журналистика гирд оварда шудааст, ки ба масъалаҳои умдаи публистистикаи замони муосир бахшида шудаанд.

Дар муқаддимаи китоби мазкур академик Абдуҷаббор Раҳмонзода бамаврид таъкид намудааст: «Таваҷҷуҳи ҳосаи Академия ВАО ба бахши публистистика ба он хотир аст, ки ҷаҳони имрӯза зери таъсири ахбори фаровон қарор гирифта, ҳамзамон як навъ таваҷҷуҳ ба ахбор рӯ ба қосаишавӣ низ дорад. Ин омил ба интиҳоби васеъ робита дорад ва ба он ки васоити коммуникативӣ ҳамаҷуз ахбори бешумори ғайримӯтамаддро дар майдони иттилоотӣ ворид карда, бовариву эътиқод ба ахбор низ кам шуда истодааст. Ҳамин аст, ки аудиторияи умумиҷаҳонӣ боз майл ба матолиби хусусияти иҷтимоидошта пайдо менамояд».

Доктори илмҳои филологӣ, профессор Мурод Муродӣ дар мақолаи «Нигоҳе ба вазъи имрӯзаи публистистикаи тоҷик» ба таври фарогир нақши публистистикаи дар рушди ҷомеа мавриди таҳлилу баррасии амиқ қарор додааст. Ба таъбири мавсуф, «Авзои сиёсии ҷаҳон, раванди баҳамоии тамаддунҳо, рӯҳияи иҷтимоии кишварҳо тақозо менамояд, ки дар замони имрӯз таваҷҷуҳ ба журналистика ва публистистика дар бедории фикрии мардум, ҳамфикрӣ ва муттаҳидии онҳо нақш мебозад, зеро авзои ҷаҳон тақозо менамояд, ки ба шарҳу тавзеҳ ва маънидо-ди зухуроти иҷтимоӣ эътибори бештар дода шавад». Ҳамчунин, дар ин мақола муҳаққиқ осори дар публистистикаи тоҷик таълифгаридаро доир ба масъалаи бунёдқориву сулҳу ваҳдат пажӯҳиш ва баҳогузорӣ намудааст. Профессор М. Муродӣ баъди таҳлилу омӯзиши амиқ ба хулосае меояд, ки «публистистикаи мо ҳанӯз тамоми мавзӯоти муҳиму мубрами ҷомеаи имрӯзро фаро нагирифтаанд. Табиист, ки ҷомеа ҳамеша дар инкишоф буда, пайва-ста масъалаҳои гуногунро ба миён мегузорад, ки ба таҳқиқу баррасӣ ниёз пайдо мекунанд».

Ҳамчунин, маҷмӯаи фарогири мақолаҳои «Публистистикаи устод Айни дар рӯзномаи «Овози тоҷик», «Политическая публистистика как особый вид творчества: теоретический аспект», «Ҷеҳраи Эмомалӣ Раҳмон дар ҳафтаномаи «Адабиёт ва санъат», «Тасвири қорнамоиҳои Пешвои миллат дар асарҳои алоҳидаи публистистӣ», «Оҳанги замон дар публистистикаи бадеии Асадулло Саъдуллоев», «Дабиести публистистикаи ҷанговар», «Унсурҳои шинохти наъми публистистӣ», «Бозтоби воқеият дар қолаби жанрҳои таҳлили публистистика», «Книжная политическая публицистика Таджикистана» ва ғайра мебошад.

Дарвоқеъ, китоби «Баъзе масъалаҳои публистистикаи замони истиқлол» барои устодону омӯзгорон ва муҳаққиқони соҳа дар шинохти публистистикаи муосир сарчашмаи омӯзиши арзишманд ба ҳисоб меравад.

О. НАСРИДДИН,
«Омӯзгор»

Бо ташаббуси Академия ВАО китоби дигар бо номи «Нақши публистистика дар шароити ҷаҳонишавӣ» ба нашр расид, ки дар он мақолаву меҳномаи донишмандону олимону ва пажӯҳишгарон ба ифтихори 80-солагии доктори илмҳои филологӣ, профессор Асадулло Саъдуллоев гирдоварӣ шудааст. Асадулло Саъдуллоев яке аз муҳаққиқон ва асосгузори публистистикаи тоҷик маҳсуб ёфта, ки дар ин замина асарҳои

ро бозгӯ мекард, то силсилаи мақолаҳои илмӣ ва оммавӣ хонандаи тоҷик сабку услуби хоссаро пай бурдаву дарк мекард. Зидда аз як ҳазор маводи ба нашррасидаи устод паҳлуҳои муҳталифи зиндагии қаҳрамонони давронро барои мо муаррифӣ мекард, дарди замонро ифшо ва роҳи ислоҳи камбудихоро нишон медод».

Академик Муҳаммад-юсуф Имомзода дар мақолаи «Устоду

Тоҷикистон Сангин Гулзод дар очерки «Натаво-нам тасвири сурату сира-ти устод бикунам», ки аз зерсарлавҳаҳои «Нахуст», «Шинохт», «Самимият», «Бузургӣ», «Созандагӣ», «Қадрдонӣ», «Ҳохиш», «Ва ниҳоят» иборат мебошад, бо як услуби хос ва овардани мисолҳои ҳаёти ҷеҳраи воқеиву инсонии устод Асадулло Саъдуллоевро барои хонанда бармало месозад. Номзоди илмҳои филологӣ С. Гулзод вобаста ба сами-

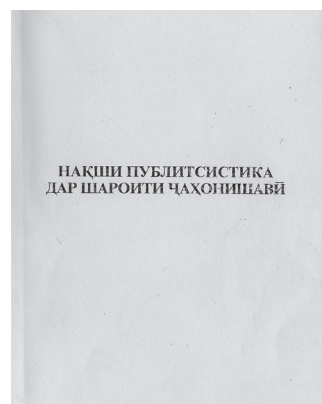

ман устоди устодҳо», «Публистистика дар таҳқиқоти Асадулло Саъдуллоев» «Қолабшиқани сабку услуб», «Устоди маҳбубу

Хидматҳои мондагори профессор

зиёди илму таълимӣ таълиф намудааст. Фаъолияти эҷодии ин олимони пуркор гуногунҷабҳа буда, хидматҳои дар рушди журналистикаву публистистика ва тайёр намудани муҳаққисони варзида бузург мебошад. Ӯ ҳам дар ҷодаи рӯзноманигорӣ, ҳам дар ҷодаи омӯзгорӣ, ҳам таҳқиқ ва ҳам публистистика хидматҳои шоён намудааст.

Дар оғози китоб номзоди илмҳои филологӣ, директори Академияи ВАО Зинатуллоҳ Исмоилзода зикр намудааст: «Воқеан, вақте суҳан аз касбият, истеъдод, дониш ва заминаи илмӣ меравад, пеш аз ҳама, симои устод Асадулло Саъдуллоев пеш назар меояд. Нафаре, ки барои шогирдон намунаи олии инсон, мураббӣ ва ҳампеша мебошад. Аз журналисти амалӣ, ки маводаш дар Телевизиони Тоҷикистон ва рӯзномаҳои «Тоҷикистони советӣ» (имрӯза «Ҷумҳурият») -у «Газетаи муаллимон» (имрӯза «Омӯзгор») публистисти воқеӣ буданаш-

роҳнамои журналистон» қайд мекунанд: «Маҳз аз ҷониби Асадулло Саъдуллоев нозуқиҳо ва аҷзои жанрӣ дар соҳаи матбуот, радиову телевизион ва публистистика роҳандозӣ гардидаанд. Жанрҳои публистистиву бадеӣ дар заминаи таҳқиқи давомдори А. Саъдуллоев дар тарҳи маҳсус мавриди омӯзиш қарор дода шудаанд. Маҳсусияти жанрҳо дар радиову телевизион бо ҳосияти фаҳмои тадрисӣ маҳз дар китобҳои дарсии устод ҷойгоҳи мувофиқу муносиби худро пайдо кардаанд».

Мудири кафедраи телевизион ва радиошунавонии Донишгоҳи миллии

мийати устод Саъдуллоев қайд кардааст: «Дар роҳи илму таҳқиқ устод устуворанд. То охири умр агар ҳар субҳ то 5-6 саҳифа наменавиштанд, ором намегирифтанд. Таҳқиқи устод ибратомӯз асту нақш бар сангро менамояд. Суҳанашон вази дорад. Ин аст, ки аксари шогирдонии на-всафари роҳи илм дар риштаи журналистика аз эшон маслиҳату машварат мегирифтанд. Ҳар маслиҳате медоданд, аз дили соф, бо умеди пешрафти қор меоданд. Ва борҳо дида будем, ки машварти устод муш-кили шогирдонро осон гардонида буд. Бахусус, ҳангоми муҳокимаи қорҳои илмӣ устод аз рӯйи адолат қор мегирифтанд, сараро аз носара фарқ мекушоштанд. Дар ин бобат ҳамеша меғуфтанд: Майдони илм васеъ аст, қасе ҷои қасеро танг намекунад, ҳар қас бояд самтеро таҳқиқ кунад».

Инчунин, дар маҷмӯа, мақолаи «Муҳаққиқи суҳаншинос ва устоди соҳибмақтаб», «Устоди

нотакор», «Мақтаби ил-мий профессор Асадулло Саъдуллоев дар риштаи журналистикаи телевизион», «Асадулло Саъдуллоев – публистист», «Публистистикаи устод Айни дар шинохти Асадулло Саъдуллоев» ва ғайра мебошад, ки паҳлуҳои гуногуни фаъолияти домандору омӯзандаи устод Асадулло Саъдуллоевро ба хонанда ошно месозанд.

Шоистваи таъкид аст, ки Иттифоқи журналистони Тоҷикистон Ҷоизаи ба номи устод Саъдуллоевро «Барои беҳтарин наشريи маҳаллӣ» таъсис дод, ки ҳамасола 11 март дар Рӯзи матбуоти тоҷик супорида мешавад.

Маҷмӯаи «Нақши публистистика дар шароити ҷаҳонишавӣ» барои донишҷӯёну қормандони ВАО ва муҳаққиқон дар шинохти публистистика мусоидат намуда, симои устод Асадулло Саъдуллоевро ба таври шоиста барои хонанда равшан менамояд.

Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

Омӯзгорони эҷодқори пойтахт

Солҳои охир фаъолияти эҷодии омӯзгорони шаҳри Душанбе вусъат ёфтаву ҳамасола чанд маҷмӯаи мақолаҳои омӯзгорони пойтахт ба нашр мерасад. Чанде пеш китоби на- тахти унвони «Дурахши истеъдод» зери назари доктори илмҳои педагогӣ Муҳаммадалӣ Азизӣ ҷоп гардид, ки мурағтибони он рӯзноманигорон Абдурауф Муродӣ ва Насриддин Охунзода мебошанд. Дар он беш 80 мақолаи омӯзгорони фаъоли пойтахт гирд оварда шудааст. Дар оғози китоб мусоҳибаи рӯзноманигор Абдурауф Муродӣ бо сардори сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе Муҳаммадалӣ Азизӣ ҷой дода шудааст. Дар ин мусоҳиба вобаста ба дастовардҳои соҳаи маориф ва омӯзгорону хонандагонии пойтахт суҳан меравад. Дар ин суҳбати пурмухтаво М. Азизӣ қайд намудааст: «Дар ҷомеаи кунунии мо низ омӯзгорон аз рисолати баланд бархӯрдоранд, мардум ба онҳо бо эҳтирому ихлосу сипос менигарадну муносибат мекунанд. Сиёсати Сарвари кишвар дар соҳаи маориф,

тасвиби як силсила асноди марбут ба фаъолияти шахсияти омӯзгорон ва чанде аз омилҳои дигар ба ин мусоидат карда. Ва омӯзгорони муҳтарами мо ҳар яке ба қадри имкону тавону истеъдоду маҳорату малака ва сатҳи масъулиятшиносӣ мекушанд, ки муносиб ба рисолати худ дар ҷомеа, дар таълимгоҳҳо фаъолият дошта бошанд. То қуча дар ин самт муваффақанд, аз баҳову нигоҳи аҳли ҷомеа ва аз нигоштаҳо дар расонаҳои иттилоотӣ бармеояд.

Дар маҷмӯа мақолаҳои гуногуни педагогӣ гирд оварда шудааст, ки барои тақмили сифати таълиму тарбия дар мактабҳо мусоидатгар хоҳанд буд ва низ василаи муҳимеанд барои тақмили ихтисос ва худомӯзии омӯзгорон.

Китоби «Дурахши истеъдод» со- битгари он аст, ки омӯзгорони пой-

тахт маҳорату истеъ- ди баланд ва дар эҷоди мақолаҳои методиву тарбиявӣ дасти расо дорад. Аксари мақолаҳои китоб дар заминаи мушоҳидаву таҷрибаҳо ва андешаҳои судман- ди муаллифон нигош- та шудаанд ва метаво- нанд ҳамчун минбари таҷрибаи пешқадам, таҷрибаомӯзӣ ва табоду- ли афқор хизмат намо- янд.

Наشري китоби «Ду- рахши истеъдод» воқеан ҳам, ҳодисаи фараҳбахш мондаго- рест дар ҳаёти аҳли маорифи пой- тахти кишварамон. Идомабахшии ин қор (яъне ҷопи силсилавии кито- би «Дурахши истеъдод») амали неку манфиатбор хоҳад буд.

Барно НЕГМАТОВА,
омӯзгори мактаби №72-и
ноҳияи Фирдавӣ

► ФИДОИЁНИ МАОРИФ

2-юми октябри соли 2020 чомеаи илмӣ кишвар яке аз забоншиносони тавоно, Арбоби илму техника, узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи таърихи забон ва типологияи ДМТ Мукаррама Қосимоваро аз даст дод.

Мавсуф дар рушду пешрафти илми забоншиносии тоҷик, таълифи китобу мақолот ва тайёр кардани олимони ин соҳа хидмати шоиста кардааст.

М.Қосимова соли 1962 диссертатсияи номзадиро дар мавзӯи “Чумлаҳои пайравии шартӣ дар забони адабии тоҷик” химоя намуд. Сипас, дар вазифаҳои муаллима, муаллимаи калон, дотсент, профессори факултаи филологияи ДМТ, декани факултаи филологияи ДМТ, ходими калони илмӣ, мудири кафедраи забони тоҷикии ДМТ ва мудири кафедраи таърихи забон ва типологияи ДМТ фаъолият кард. Аз соли 2004 то охири умр профессори кафедраи таърихи забон ва типологияи ДМТ буд.

рест душвор. Бинобар ин, китоби дарсии “Хат ва имлои матни классикии тоҷик”, ки бо назардошти матлаби забонмӯзон ва чомеаи муосир бо сифати баланди илмӣ ва методӣ бо тақмили иловаҳои панҷ маротиба (солҳои 1969, 1976, 1989, 2000,

Забоншиносии соҳибмактаб

Бо ибтикори муаллима дар ДМТ Маркази омӯзиши забонҳо ташкил шуд, ки дар он асосан шаҳрвандони хориҷӣ забонҳои тоҷикӣ, русӣ, арабиро меомӯзанд. Муаллима аз соли 2001 то 2009 роҳбарии ин марказро ба уҳда дошт.

М. Қосимова аввалин доктор дар соҳаи илмҳои филологӣ аз байни занон дар Тоҷикистон ва мутахассиси варзидаи таърихи забони адабӣ, забони муосири тоҷик, муқоисаи забонҳо, истилохшиносӣ, хат ва имлои алифбои арабиасоси тоҷикӣ мебошад.

Ӯ соли 1982 аввал ба ҳайси котиби илмӣ, сипас, ранси Шӯрои диссертатсионӣ оид ба дифои рисолаҳои номзадӣ ва докторӣ дар назди ДМТ то соли 2012 ва узви Шӯрои диссертатсионӣ дар назди АМИТ қор кард ва дар тайёр кардани мутахассисони соҳаи филология сахми босазо гузошт. Тахти роҳбарии муаллима 50 нафар рисолаҳои докторӣ ва номзадӣ дифоъ карданд.

Китобҳои дарсӣ, дастурҳо ва васоити таълимии ӯ, аз қабилӣ “Матни классикӣ”, “Хрестоматия оид ба матни классикӣ”, “Мачмӯаи машқҳо аз забони тоҷикӣ”, “Дастур барои муаллимони мактабҳои миёна”, “Практикум аз забони ҳозираи тоҷик”, “Мачмӯаи машқҳои синтаксиси забони тоҷикӣ”, “Мачмӯаи машқҳо аз синтаксиси чумлаҳои мураккаби забони тоҷикӣ”, “Хат ва имлои матни классикии тоҷик”, “Луғати мухтасари таълимии тоҷикӣ-русӣ ва русӣ-тоҷикӣ”, “Луғати мухтасари мавзӯии таълимии тоҷикӣ-русӣ”, “Краткий русско-таджикский тематический учебный словарь”, “Алифбои арабии тоҷикӣ ва имлои он”, “Луғати мухтасари мавзӯии таълимии тоҷикӣ-русӣ”, “Мухтасар оид ба истилохоти забоншиносии пешини тоҷик”, “Об дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ”, “Забон ва муъҷизаи он”, “Хуб шуд, ки зан ба давлат ёр шуд”, “Истилохоти қадимаи тоҷикӣ”, “Хат ва имлои матни классикии тоҷик”, “Таърихи забони адабии тоҷик (дар ду ҷилд), “Ганҷи сухан” китобҳои рӯймизии шогирдон, омӯзгорон ва дӯстдорони забону адаби тоҷикӣ мебошанд. Мусаллам аст, ки таълими алифбои ниёгон барои насли имрӯза бе устоди фозил ва дастуру китобҳои дарсӣ ко-

2010) интишор шудааст.

Муаллима ҳамеша тоза нигоҳ доштани забон ва риояи қонуну қоидаҳои имло, риояи меъёрҳои дастурии забони тоҷикиро таъкид мекард. Тақризи ӯ ба китобҳои дарсӣ аз забони тоҷикӣ барои мактабҳои миёна ва олӣ, мақолаҳои танқидӣ дар боби забони воситаҳои ахбори омма далели ин гуфтаҳои ӯ.

Пажӯҳишҳои М. Қосимова дар бахши сарфу наҳви забони тоҷикӣ, ки аз мубраратин ва бечидатарин масоили забоншиносии муосири тоҷик ба шумор меравад, самтҳои басо афзалиятнок ва самарбахшро ибтидо гузошт. Махсусан, дар риштаи таҳқиқи омӯзиши чумлаҳои сода, ки заминаи асосии наҳви шинохта шудаанд, модели чумлаи забони тоҷикӣ, қонунияти гузоришҳои он, масоили сохтору мазмун, меъёри шинохту қиёси он бо воҳидҳои дигари забон, муқоиса ва таҳлили хусусиятҳои типологияи чумлаҳои содаи забони тоҷикӣ бо забонҳои дигар, аз ҷумла, забонҳои русӣ ва англисӣ дар давоми солҳои зиёд ба роҳ монда шуд.

Омӯзиш ва таҳлили дигар масоили мансуб ба луғатшиносӣ ва сарфу наҳви забон, аз қабилӣ калимасозӣ, аъзон чумла, таҳлилу таснифоти луғавии манбаҳои забон ва осори бадеӣ, имконоти услубии воҳидҳои морфологиву категорияҳои луғавӣ бевосита аз тарафи худӣ муҳаққиқ ва дар пайравии ӯ, аз ҷониби шогирдонии сазовор хазинаи гаронбаҳоеро барои илми забон бунёд гузошт.

Ногуфта намонад, ки зери роҳбарии муаллима 12 нафар бонуи муҳаққиқ сазовори унвони илмӣ номзадӣ ва докторӣ гардидаанд ва феълан дар мактабҳои олии дохил ва хориҷи кишвар фаъолияти босамар доранд.

Имрӯз ҳамагон профессор Мукаррама Қосимоваро ба унвони шахсияти хушном, олими пурқор ва яке аз бунёдгузори мактаби забоншиносии тоҷик ёд мекунанд.

Ёду қорномаи неки устоди азиз Мукаррама Қосимова то абад дар дилу дидаи шогирдон ва аҳли илму маорифи кишвар боқӣ хоҳад монд.

Фарангис ШАРИФОВА,
профессори кафедраи таърихи
забон ва типологияи ДМТ

► СИМО

Сарбаланду сарфароз

Вай фориғ аз қор бештарин Ҳангом дар хона, баъд аз мутолиаи ин ё он асари илмӣ ё бадеӣ ва гоҳо пас аз таълифи мақолаву рисолае ба фикр фуру меравад. Аз ҷи бошад, зодгоҳаш-деҳаи Дар-дари азизаш пеши назараш меояд. Мактабу синфхонаҳои он, устодону омӯзгорони саҳтиру серталаб ва дар айни ҳол меҳрубонаш, ҳамсинфон ва...

Ва аз байни меғи хотирот якуякбора симон омӯзгори математика амику равшан падидор мешавад. Устод Фаҳридин Маликов машғулиятҳои ӯ ончунон ҷолибу марғуб ва шавқовар меғузaronд, ки Қомилу ҳамсинфонашро ба худ мафтун мекард. Ростӣ, яке аз омӯзгороне, ки ҳонандагон дарсҳои ӯро бесабронаву муштоқона интизорӣ мекашиданд, Фаҳридин Маликов буд. Донишманду ҳамадон буд устоди Қомил, аз ин рӯ, «профессор» тахаллус дошт. Машғулиятҳои Фаҳридин Маликов, ҷорабиниҳои беруназсинфию маҳфилҳои фаннии баргузорнамудааш ба Қомил бе таъсир намонданд. Боре устодаш аз ӯ пурсон шуд, ки баъди хатми мактаб ба кадом донишқада ё донишгоҳ дохил шудаву оянда ҷи касбу пешаеро интихоб карданист.

- Хеле фикр кардаму оқибат ба ҳулосае омадам, ки мисли шумо муаллим мешавам. Беҳтарину шарифтарин пешаест муаллимӣ, - посух дод Қомил ва афзуд, ки аллакай тасмим ҳам гирифтааст, ки ба Донишгоҳи миллии Тоҷикист он (он вақт УДТ ба номи В.И.Ленин) ҳуҷҷатҳои ӯро месупорад.

- Ба кадом факулта, агар сирри маҳфӣ набошад, - қунҷовӣ кард устодаш. Гӯй, агар лозим шавад, ёрият мерасонем.

- Ба факултаи математика, - ҷавоб дод ӯ ва тавзеҳ дод, ки ин фанро хеле дӯст медорад. Ин гуфтугӯ соли 1961 ба вуқӯ пайваста буд. Ва дарвоқеъ, Қомил фотеҳаи неки устодаш Фаҳридин Маликовро роҳнамои зиндагиаш карда, аз деҳаи дурдасти кӯхистон роҳ ҷониби пойтахт гирифт. Саводу фаҳмиши хуб, ки дошту дилаш аз ҳудаш пур буд, имтиҳонхоро бомуваффақият сугурда, донишҷӯи факултаи механикаю математикаи ДМТ гардид. Соли 1966, моҳи сентябр. Қомилро устодони донишгоҳиаш нагузоштанд, ки ба зодгоҳаш баргашта, дар мактаби деҳааш ба таълиму тарбияи насли наврас машғул шавад. Онҳо пофишорӣ намуда, аз қавле «ду пойро дар як мӯза тикконида», аз Қомил илтимос – ҷи ки, талаб карданд: дар донишгоҳ фаъолияти илмиро давом медиҳӣ. Ту дар ин ҷо чун обу ҳаво зарурӣ.

Ва Қомилу ҷавон оқибат розӣ шуд ва шурӯ аз соли 1966 қорро дар факултаи механикаю математика ҳамчун ассистент дар кафедраи математикаи хисоббарорӣ оғоз намуд. Вай меҳнати шабурузиро шиори зиндагии худ қарор дода, аз пайи омӯзишу таҳқиқ камари ҳиммат баста, методикаи таълими фанни риёзиро дар шаклу шеваҳои хос, ки аз таҷрибаю андӯхтаҳои ӯ ҳосил мешуд, ба раванди пажӯҳишӣ табдил дод. Сӯхтану сохтанҳои барабас нарафт. Соли 1973 рисолаи номзодии худро бо муваффақият химоя карду нахуст муовини декани факултаи механикаю математика, баъдан, мудири кафедраи методикаи таълими математика, дотсент ва ниҳоят, мудири кафедраи геометрия шуда ифои вазифа намуд. Устод Қомил Қумъаев дар баробари сабақ

омӯзондан ба донишҷӯён, аз фанҳои геометрия, тригонометрия, методикаи таълими математика ва методи ҳалли масъалаҳои риёзӣ, шабоҳо ва рӯзҳои истироҳатияш ба таълифи рисолаю асарҳои илмӣ бунёди машғул мешуд. Як шиори дигари Қ.Қумъаев дар зиндагӣ аз вақт ба таври самаранок истифода бурдан аст. Вай таъкид мекунад ба шогирдон: вақтро фиреб набояд дод, вагарна дар ғафлат мемунои мушти пушаймонӣ бар сарат меояд, аммо аз он дигар ҷи суд?! Дар ҳонадонаш ҳама ба қори сангину бедорхобҳои шабонаш одат кардаанд. Воқеан, заҳмат мекашад вай ва ба китобҳои ба ҷоп пешниҳоднамудаи омӯзгорону шогирдонаш тақриз менависад, он навиштаҳои тахрир мекунаду тақмил мебахшад. Солҳои тӯлонӣ узви Шӯрои илмӣ факулта буд ва дар омода намудани шогирдони хушсалиқа ва рисолаҳои илмӣ эшон нақши калон гузоштааст. Дар тӯли фаъолияти илмию омӯзгорӣ худ зиёда аз 200 мақолаи таҳқиқӣ таълиф намулдааст. Яке аз хидматҳои

мондагори устод Қомил Қумъаев ин нашр намудани монографияҳои илмӣ дар хусуси методикаи таълими математика дар мактаби олӣ мебошад, ки аз ин силсила 46 китоби дарсии бузургҳаҷм ба шумор меравад, ки маҳсули меҳнати тавонфарсон муаллим мебошад. Аз ин китобҳои дарсӣ ба таври густурда омӯзгорону донишҷӯён, муҳаққиқону аспирантон истифода мекунанд. Аз нақли устодони факултаи механикаю математикаи ДМТ Абдусабур Собиров, Саттор Ғафуров ва Шавкат Бобоёров, ки аз маслиҳатҳои беғаразонаи муаллими Қ.Қумъаев зиёд баҳра бурдаанд, аён мегардад, ки мавсуф тӯли 14 сол қотиби масъули озмунҳои физика, математика ва химияро дар донишгоҳ ба уҳда доштааст. Инак, китобҳои тозанаширо устод ба дасти донишҷӯён расидаанд, ки «Асосҳои математикаи элементарӣ» ва «Мачмӯаи мисолу масъалаҳо» ном доранд. Ҳар як мақолаю рисолаи илмию методӣ ва китобҳои бузургҳаҷми устод барои ҳамкорон, пажӯҳишгарон ва донишҷӯёни факулта воқеан хурсандибаш мебошад. Муаллими шинохтаю маъруф Қомил Қумъаев ба адабиёт, хоса шеъру шоирӣ меҳру муҳаббати бендоза дорад.

Бо устодони фақид, шоирони номвар Лоик Шералӣ, Бозор Собир, Гулназар дӯстӣ дошта дар маҳфилҳои хоса аз суҳбату шеърҳои ин бузургони аҳли адаб баҳравар шудааст. Аз ин ҷост, ки Лоик Шералӣ дар бораи сифоти неки инсонии устод ба таври хеле шоиста гуфтааст:

Дӯсте бошад, мисоли Қомил бошад,
По то ба сараш муҳаббат ду дил бошад.

Бояд хотиррасон кард, ки устод Қомил Қумъаев дар тӯли солҳои зиёди муҳаққиқию омӯзгорӣ шогирдони бешумореро тарбия ва ба камол расондааст. Хизматҳои устод Қомил Қумъаев аз ҷониби Ҳукумати ҷумҳурий ва роҳбарияти Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба инобат гирифта, барои монографияи илмӣ соли 1975 бо Ҷоизаи Қомсомоли ленинии Тоҷикистон Ифтихорномаи Вазорати маориф ва илми кишвар, нишони «Аълочии маорифи Тоҷикистон» қадрдонӣ гардидааст

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

► АНДАРЗИ НИЁҶОН

Дар ҳунар кӯш

Дар осори панду ахлокии шоири бузург Абдурахмони Ҷомӣ мардум ба кору ҳунаромӯзӣ даъват мешаванд.

Воқеан, дар пандномааш шоир оид ба шаш раванди муҳим ба фарзандаш панду насихат мекунад ва барои амалисозии ин равандҳо риояи вақтро шартӣ муҳим меҳисобад. Вай изҳор менамояд, ки тамоми вақтро ба таълиму тарбияи равона созад ва омӯзиши илмро аз ҳама боло гузоред:

**Тоҷи сари ҷумла ҳунардӯст илм,
Қуфлуқушҳои ҳама дардӯст илм.
Дар талаби илм камар ҷуст кун,
Даст зи шиғоли дигар суст кун.**

Абдурахмони Ҷомӣ дар пандномаи дигараш, ки «Дар васияти фарзанди арҷманд Зиёуддин Юсуф» ном дорад, хуб фармуда:

**Эй ниҳоли чамани ҷону дилам,
Гунҷи бодчаи обу гилам,
Дар ҳунар кӯш, ки зар ҷизе нест,
Ганҷу зар пеши ҳунар ҷизе нест.
Ур кам, фазлу адаб бисёр аст,
Касби он кун, ки тӯро ночор аст.**

Моро устоди бузургӣ назм ҳанӯз ҳафтсад сол муқаддам таълим додааст, ки барои соҳибҳунар шудан кӯшем. Масъалаи дигари муҳиме, ки Мавлоно Абдурахмони Ҷомӣ ба он бештар диққат додааст, пурра, пайдарҳам ва муфассал аз худ намулдани донишу илм ва касбу ҳунар ба шумор меравад.

Бояд қайд намуд, ки таълиму тарбия ҷараёни хеле қадим буда, аз давраи пайдоиши одамони аввалин идома дорад. Маълум аст, ки ҷамъияти инсонӣ ҳамеша дар инкишоф буда, наслҳои минбаъда пай дар пай аз рафтори калонсолон пайравӣ мекунанд, меомӯзанд, такмил меёбанд ва барои худ таҷрибаи зиндагӣ меомӯзанд. Аз ин лиҳоз, ҳар як омӯзгор ва тарбиядиҳанда аз суҳанони мутафаккирони гузашта Ҷалолуддини Румӣ ва Абдурахмони Ҷомӣ баҳра гирифта, кору фаъолиятро босамар менамояд.

**Ақл рагнак гирад аз ақли дигар,
Пешагар қомил шавад аз пешагар.**

Айни замон, ки инноватсияи педагогӣ раванди ташкилкунӣ маҷмӯи паҳнкунӣ ва истифодабарии воситаҳои навин дар соҳаи техника, технология ва педагогика ба шумор меравад, омӯзгорон бояд нуктаҳои муфид ва панду ҳикмати ниёгонро хуб дарк намуда, маъзу моҳияти онро дар таълиму тарбия насли наврас равшану васеъ истифода намоянд.

**Ҳалима БЕРДИБЕКОВА -
директори мактаби №9-и
ноҳияи Рӯшон**

► МУҲИТИ ЗИСТ

Ба мақсади баланд бардоштани маърифати экологии шогирдон ҳамасола дар мактаб озмунҳои экологӣ баргузор мегарданд. Миёни мактаббачагон бо унвони “Сабз бодо, мактабам” дар бахшҳои расмкашӣ, аксбардорӣ, навиштани эссе, мақола озмун баргузор шуд.

Чойе хондаам: донишманде менависад, ки “шаҳси дорони маърифати экологӣ, яъне муҳити зист онест, ки зарари кучактаринро ба табиат пешгирӣ мекунад, мисли сарвари заводе, ки дудбарои мошинҳои корхонааш филтр (асбоби соф кардани ҳаво) гузоштааст, коргаре, ки пасмондаҳои дастгоҳи кориашро ба зарфи махсус гузоштааст, кӯдаке, ки барои парандагон дар шохҳои дарахтон лона сохтааст, кайҳоннаварде, ки партовҳоро ба фазо наандохта, ба замин оварда, безарар гардондааст”.

Инсон ва табиат ҷузъи аз ҳам ҷудонашвандаанд ва ҳар

ду ҳам бе ҳамдигар будан наметавонанд. Агар муносибати инсон ба табиат оқилона ва ғамхорона бошад, хатман муҳите, ки зиндагӣ мекунад, тозаву озода аст ва аз ҳавои мусалло нафас мекашад оби

ҳудро мегузорад. Омӯзгор бояд пайвасти ҳифз намулдани ҳар як гулу гиёҳу дарахтро, тоза нигоҳ доштани синфхонаро ба онҳо бифаҳмонад, то шогирд ҳамеша ба ёди хеш бигирад, ки ниҳолу гулу рустаниҳоро бояд

нам бифаҳмонам, ки табиати Ватанро дӯст бояд дошт ва эҳтиром бояд кард.

Имрӯз тамоми шаҳрвандони шаҳри Душанбе ва меҳмонони он мебинанд, ки чӣ қадар шаҳри мо гулистон шуда-

Табиатро шиносӣ, шод гардӣ

ширин менӯшад:

**Табиат мекунад моро
табобат,
Ки бошад зиндагӣ зебову
роҳат.**

Бояд зикр кард, омӯзгори мактаб бештар вазифадор аст, ки шогирдонашро дар рӯҳияи ватандӯстӣ, ки як ҷузъаш эҳтироми муҳити зист мебошад, тарбия намояд. Агар кӯдак дар ин синну сол дарк кунад, ки ба гулу хори Ватан эҳтиром гузоштан вазифаи ҷонии ӯст, хатман дар сарсабз нигоҳ доштан, гулҳоро ободдан, партовҳоро дар ҷойи муқарраршуда гузоштан саҳми

ҳам дар мактаб ва ҳам дар хонаву кӯчаву хиёбонҳои шаҳри зебоамон ҳифз кард, зеро гулу буттаву дарахтонанд, ки муҳити зистро сабзу хуррам мегардонанд, боиси болидагии рӯҳи инсон мегарданд.

Ҳар қадар кӯдак аз қоидаҳои ҳифзи муҳити зист огоҳ бошад, ҳамон қадар ҳам дар мактаб ва ҳам дар хонаводааш кӯшиш мекунад, ки дар як муҳити тозаву озода кору зиндагӣ намояд. Ӯ обро сарфа мекунад мизи дарстайёркунӣашро тоза нигоҳ медорад. Аз ин лиҳоз ман ҳамчун омӯзгор вазифадорам, ки бо шогирдо-

аст. Мо сарфарозем, ки дар “Шаҳри гулҳо” зиндагӣ ва таҳсилу фаъолият мекунем. Ман гоҳе шогирдонамро барои тамошо ба боғҳои зебои шаҳр мебарам ва дар хусуси ҳар гулу гиёҳ бо онҳо суҳбат намуда, аҳамияти дарахтони сояфкану гулҳои ороиширо барояшон дақиқ мефаҳмонам. Ва ба ин восита меҳкам дар қалби онҳо эҳсоси масъулият ва зебопарастиву ватанпарастӣ маскан бигирад.

**Гулҷеҳра ХАЙДАРОВА,
омӯзгори мактаби №93-и
ноҳияи Сино**

► ҲУСНИ ДИЁР

Дӯстони болдор ба ғамхорӣ ниёз доранд

Тарғиби табиат ва дорониҳои рӯзгори инсон аст. Ҳамин заруратро ҳаётшиносон ва арбоби маориф борҳо таъкид кардаанд. Аз ҳамин сабаб дар мактаб дар баробари дигар ғанҳо табиатшиносӣ, ҳаётшиносӣ (биология), зоология ва ҷуғрофия ба таври васеъ таълим дода мешавад.

Парандагон ҳусни табиат ва дӯстони инсон ба ҳисоб мераванд. Ин ҳақиқатро доимо ва ба таври таъсирбахш таъкид кардан шарт аст. Омӯзгорони соҳибтаҷриба новобаста ба ғанни худ дар лаҳзаҳои зарурӣ аз табиати Тоҷикистон ва парандагони гуногуни он ёд меоваранд. Доир ба қаҳрамонони афсонаҳо ва парандагони аҷоиб қиссаҳо мекунанд. Танҳо ба ёд овардани дostonҳои «Шоҳнома» кофӣ аст, ки мо аз манфиати парандагон шогирдонамонро огоҳ кунем. Рустами Дастан бо ёриву маслиҳати Симург ба дунё омад. Чунин ҳолатҳои ҳаяҷонангезу ибратбахш ниҳоят зиёданд. Дар ҳаёти имрӯза бо сабаби тараққиёти илму техника мавқеи парандагон хеле танг шуд. Масоҳати ҷангалу водиҳо ва кӯҳистон, ки макони

асосии онҳо буд, ба хоҳири қушодани заминҳои нави кишт ва сохтмони корхонаҳои саноатӣ маҳдуд гашт. Шикори бераҳмонаи парандагони кӯҳистон ҳам шумораи онҳоро кам

кард. Вазифаи асосии мактаб ва омӯзгор аст, ки барои пешгирӣ кардани нобудшавии парандагон ҷаҳд намоянд. Ин ҷонварони беозор дар паҳлуи мо зиндагонӣ мекунанд ва ба ғамхорӣ мо эҳтиёҷ доранд. Мо бояд дар фасли зимистон, ки барои онҳо як мавсими саҳту мушкул аст, ба онҳо ғамхортар бошем. Шогирдонро водор кунем, ки барои онҳо дон диҳанд, дар шохҳои дарахтону бомгӯшаҳо лонаҳо созанд. Дар мактаб гузаронидани чорабиниҳои

махсус, аз қабилӣ «Парандагон-дӯстони мо», «Парандагон – ҳусни табиат» бисёр муфид аст. Хонандагон аз корҳои дар ин самт анҷомдодаи худ ба роҳбарони синф маълумот пешниҳод мекунанд. Фаъолони чорабинӣ хатман қадрдонӣ карда мешаванд. Илова бар ин, гузаронидани озмуни «Парандаи дӯстдоштаи ман» ҳам муфид аст. Хонандагон сурати парандагони дӯстдоштаи худро мекашанд, доир ба онҳо шеърҳо мегӯянд. Ин кор истеъдод ва ҷаҳонбинии шогирдони моро қомил мекунад. Дар оянда онҳо саъй мекунанд, ки парандагонро озор надиханд ва ҳимоя кунанд. Доир ба ин мавзӯ ҳамаҷанбаи волидайн ва омӯзгорон ниҳоят муҳим аст. Агар мо ҳамдигарона амал кунем, дӯстони болдори худро аз нобудшавӣ эмин нигоҳ медорем. Ин байти шоир бояд шиори зиндагонии шогирдони мо гардад:

**То суҳан парвоз омӯзад зи мургони
ҳаво,
Лонаҳои мургакон дар шохсорон
зинда бод!**

**Мадина САЛОҲИДДИНОВА,
омӯзгор**

► АДАБИЁТИ БАЧАҶОН

Дар адабиёт мафҳум, истилоҳ ва ибораву ифодаҳои адабиёти атика, адабиёти бостон, адабиёти классикӣ, адабиёти дарборӣ, адабиёти шифохӣ, адабиёти детектив, адабиёти омӣна, адабиёти бадеӣ, адабиёти тасаввуф, адабиёти таҳайюлӣ (фантастикӣ), адабиёти таърихӣ, адабиётшиносӣ ва амсоли инҳо хеле маъмуланд. Яке аз бахшҳои муҳими адабиёт дар ҷараёни омӯзиши он дар мактабҳо адабиёти бачагон мебошад, ки бо истилоҳҳои адабиёти атфол, адабиёти кӯдак, адабиёти хурдсолон низ ёд мешавад. Асарҳои адабиёти бачагон бо дарназардошти хусусиёти синнусолии хонандагон ва психологияву завқу шавқи онҳо иншо мегарданд.

Қадимтарин намунаҳои адабиёти бачагон ба эҷодиёти шифохии халқ мансубанд ва бештар дар жанрҳои афсона, ҳикоят, нақл, лағтифа, шеърпора, ривоят... офарида шудаанд. Махсусан, жанри афсона бо ҳаёту таҳлили кӯдакон пайванди амиқ дорад. Аксари кӯдакон афсонаро дӯст медоранд ва дар тарбияи онҳо

Раҳнамою ҳамнавои кӯдакон

афсона нақши муайян гузоштааст. Устод М.Турсунзода дар манзумаи «Сайёҳи хинд» дар мурочиат ба сайёҳи хурдсол мегӯяд:

**Мисли ту сайёҳи хурди номурод
Дар ҷавонӣ ман надидам рӯзи шод.
Мешунидам аз падар шабҳои тор
Мисли ту афсонаҳои бешимор.**

Дунёи кӯдакони тоҷикро бидуни афсонаҳои маъмулу машҳури халқӣ, аз ҷумла, «Бузаки чингилапо», «Бибигамбӯсак», «Рӯбоҳи ҳилагар», «Лаку Пак», «Робиии чилгазмӯй», «Камбағал ва бой», «Гунчишқаки доно» ва як силсила шеърҳои дилҷастии фолклорӣ тасаввур кардан имконнопазир аст.

Дар таркиби адабиёти классикии (хатии) тоҷик низ ба асарҳои дучор меоем, ки мувофиқ ба табъу завқу фаҳмиши хонандагони хурдсоланд ва онҳоро меътавон ҳамзамон, ба адабиёти бачагон

мансуб донист.

Асарҳои, чун «Насихат ба фарзанди худ Муҳаммад»-и Низомии Ганҷавӣ, «Панд ба фарзанди арҷманд», «Баҳористон»-и Абдурахмони Ҷомӣ, «Гулистон» ва «Бӯстон»-и Саъдии Шерозӣ, «Панднома»-и Фаридуddини Attor, «Муш ва гурба»-и Убайди Зоконӣ, «Баҳориёт»-и Сайиди Насафӣ, «Қобуснома»-и Унсуралмаолии Кайковус... дар тарбияи кӯдакону наврасон ва дар қомолоти онҳо нақши бориз мегузоранд.

Адабиёти кӯдакон дар давраи пас аз Инқилоби Октябр такмил ёфт, пешрав шуд ва ба як бахши асосию муҳими адабиёти тоҷик мубаддал гашт. Дар ин самт хидматҳои устод Садриддин Айний барҷаста аст. Устод бо офаридани асарҳои «Таҳсиб-ус-сибён», «Ҳикояҳо аз гузашта», «Аҳмади девбанд», «Мактаби кӯҳна», «Ятим» адабиёти бачагони

тоҷикро ғановату вусъат бахшиданд ва ба рушди минбаъдаи он як навъ замина гузоштанд.

Минбаъд дар ташаккули тақомул ва ғановатмандии адабиёти кӯдакон адибони тавонову номвар Пайрав Сулаймонӣ, Абдусалом Деҳотӣ, Абулқосим Лоҳутӣ, Ҳ.Карим, М.Турсунзода, С.Улуғзода, Б.Раҳимзода, М.Мишқар, П.Толис, А.Шукӯҳӣ, У.Раҷаб, А.Баҳорӣ, Б.Ортиқов, М.Ҳақимова, Г.Сулаймонова, Н.Бақозода, Ҷ.Ҳошимӣ... ҳиссагузори намулданд. Ҳоло адибони нисбатан ҷавони тоҷик ба рушди адабиёти бачагон мусоидат менамоянд...

Намунаҳои зиёди осори адабиёти бачагон дар китобҳои дарсӣ ҷой гирифтаанд, ки бо мазмуну муҳтавои баланду дилписанди худ кӯдаконро ба боодобии ватандӯстӣ, садоқатмандию вафодорӣ, дӯстию рафоқат ва монанди инҳо даъва-ту раҳнамоӣ месозанд.

**Ҳолиса СУРИБЕВА,
омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик**

► ПОСИ ХОТИР

Чойи ӯ дар дил бимонда ҷовидон

Хар нафареро, ки давлату сарват ва моли бисёр дар ихтиёр дошта бошад, сармоядораш гӯянд. Аммо нафаре, ки дар бораи ҳарф ҳоҳем зад, сармояи бузургтаре аз молу давлат дошт, сармояи ӯ ВАҚТ буд. Хар як соат, дақиқа ва сонияи онро бомаърифатона истифода мебуд.

Хар субҳ чашми офтоб набаромада, дар чойи кор ҳозир мешуд. Бузургии ӯ ин буд, ки дар кори илмӣ ва интиҳоби шогирдон барояш танҳо заковат нақш мебошад. Устоди равншод медонист, ки талаби илм фарз ва омӯзонидани он барои олимӣ воқеӣ қарзи вичдонист. Дар мавриди ҳалимию ҳоксории ӯ чизе намегуем, зеро хар як ҳарфу рафтори устод дарсе пур аз маънавият буд, аммо бо амри тақдир ӯ имрӯз дар миёни мо нест.

Суҳан дар бораи кору пайкори олимӣ шухратёр, доктори илмҳои кимиё, профессор, узви вобастаи АИ ҶТ, узви ҳақиқии Академияи илмҳои шаҳри Ню-Йорк ва академики Академия байналхалқии мактабҳои олий, Аълоҷии маорифи Тоҷикистон, Корманди шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон Азимҷон Аминҷонов меравад. Устод муаллифи зиёда аз 650 номгӯй асари илмӣ, аз ҷумла 6 монографияю воситаҳои таълимӣ ва қариб 40 ихтирооту патент

ва дорандаи даххо унвон ва ҷоизаи байналмилалӣ мебошад. Устоди зиндаёд соли 1972 пас аз хатми Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин (ҳоло ДМТ) ба аспирантураи Пажӯҳишгоҳи технологияи ба номи Ленсовети шаҳри Ленинград (ҳоло Санкт-Петербург) шомил шуда, соли 1975 дар он ҷо рисолаи номзодиашро дар мавзӯи «Тавлиф ва таҳқиқи пайвастагиҳои комплекси рений (V) бо лигандҳои сулфурдори катори азолӣ» аз рӯйи ихтисоси «Химияи ғайриорганикӣ» ва соли 1992 дар Институти химияи маҳлулҳои ғайриорганикӣ Академияи илмҳои Федератсияи Россия рисолаи докториашро дар мавзӯи «Пайвастҳои комплекси рений (V) бо лигандҳои амидӣ ва тиоамидӣ» дифоъ намудааст ва баъдан ба устод унвони профессори кафедраи химияи ғайриорганикӣ дода шудааст. Умри пурбаракати устоди равншод Азимҷон Аминҷонов дар роҳи мустаҳкам намудани базаи илмӣ ДМТ ва таъсири мактабҳои бузурги илмӣ сипарӣ гардидааст. Чандин маротиба устодро барои кор ба кишварҳои хориҷ даъват намуданд, аммо меҳру муҳаббати Ватан аз ҷумла 6 монографияю воситаҳои таълимӣ ва қариб 40 ихтирооту патент

4 нафар рисолаи докторӣ, 20 нафар рисолаи номзодӣ химоя намудаанд. Инчунин, ба корҳои илмӣ 11 нафар аспиранту унвонҷӯ роҳбарӣ кардаанд.

Аз вафоти нобаҳангоми устод Азимҷон Аминҷонов илми кимиё талафоти калон дид. Агар имрӯз устод зинда мебуд, ба синни мубораки 70 қадам мегузошт. Меғъянд, инсон, ки аз дунё гузашт, ёди ӯ ба дилҳо мееравад. Чехраи ӯ, суҳанҳои пурҳарорат, табассумҳои пурмеҳрашон ва дигар амалҳои ин роҳбари соҳибмактаб ҳамеша пеши чашм намудор аст. Устод дар ёду зехно ҳамеша зинда хоҳад монд.

Ф.ҲАСАНОВ,
ходими калони илмӣ
ИИТ-и ДМТ,
Б. РАҲМАТУЛЛОЕВ,
ходими калони илмӣ
ИИТ-и ДМТ

Аз шумо ифтихормандем, падар!

Мо сари тоҷвар доштем, то сар дар макнори падар доштем. Зиндагӣ бошито ба мегузарад. Бепадари мо - фарзандонро дарси ҳаёт омӯхт, оламу одамро хубтар донистем, ки киро дӯсти ҷониянду киро нонӣ. Падари меҳрубону бузургворамон мегуфтанд: “Зиндагӣ худ як дарси ибрат аст. Шумо дар назди зиндагӣ мисли наққош ҳастед, ки бо кирдору рафтори худ онро наққошӣ мекунед, кӯшиш ба харч диҳед, ки наққошии шумо бидуни сохтакорие бошад”. Ох, падарҷони муаллими мо, азизу меҳрубони ҳама фарзандон. Ба он муҳлати андаке, ки дар зиндагӣ бо мо будед, аз шумо азиз бисёр чизхоро омӯхтем ва ин омӯхтаҳоро сармашки кору зиндагии худ кардаем.

Мо сӣ сол боз шуморо хар лаҳзаю хар нафас ёд меорем. Кору номи некотон тасал-

либахши мост.

Хар гаҳе ки дар маъракаву маҷлисҳо меравему бо дӯстону рафиқону ҳамкасбони шумо вомехӯрем, аз ҳамаи онҳо танҳо дар бораи шумо як суҳан мешунавем: “Рӯҳашон шод бод, муаллим инсонӣ бисёр хуб буданд”. Шунидани ин суҳан барои мо, фарзандон, ифтихорбахш аст.

Шумо ҳамчун омӯзгори асил шогирдонро дарс омӯхтед, ки имрӯз аксар соҳибхонаро шухратёранд ва бо ифтихор меғъянд: “Мо шогирдони устоди бузург Ҳочиқурбон Ҳочиев ҳастем”. Шогирдони сазоворатон давоми умри шумоянд, падар!

Хотироти бисёре дорем, падарҷон, аз шумо ва ҳама хотироти неку хикматбор. Рӯҳатон шод бод, падари азиз!

Азиза ҲОҶИЕВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ

Кормандони Маркази ҷумҳуриявии таълимӣ методии назди Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳамкори худ Ҳалима Ёрмуҳаммадова нисбат ба даргузашти ШАВҲАРАШ ҳамдардӣ баён мекунанд.
Раёсат ва Иттифоқи касабии кормандони филиали Донишқадаи ҷумҳуриявии таълимӣ ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф дар шаҳри Душанбе аз вафоти собиқадори соҳа Эркин АЛМАТОВ андухгин буда, ба пайвандони марҳум изҳори ҳамдардӣ менамоянд.
Маъмурият ва кормандони мактаб-интернати №1 барои кӯдакони ятим ва бепарастори шаҳри Душанбе ба директори муассисаи Дилором Муқимова бинобар даргузашти БАРОДАРАШ ҳамдардӣ баён менамоянд.
Омӯзгорони муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №7-и ноҳияи Айни аз даргузашти ҳамкорашон Аҳмадҷон БОБОЕВ андухгин буда, ба пайвандони марҳум изҳори ҳамдардӣ менамоянд.

Эътибор надорад Шаҳодатномаи гӯмшудаи Т-АТН №0975911, ки онро соли 2004 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №47-и ноҳияи Рӯдакӣ ба Мухаммадиева Миҷгона Чалолдиновна додааст, эътибор надорад. Шаҳодатномаи гӯмшудаи Т-АТН 039524 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 1996 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №15-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Мирзоҷонова Умеда Мирзоҷонова додааст, эътибор надорад.

► ҶАМЪБАСТ

Ғолибон қадрдонӣ шуданд

Дар ҳафтаномаи «Омӯзгор» ба Нзаралӣ, омӯзгори мактаби №17-и ифтихори санаҳои гуногуни шаҳри Ҳисор, чойи дуҷумро Меҳрубон таъриҳӣ гузаронидани озмунҳо ба Ғафуров, донишҷӯи коллеҷи санъати ҳукми анъана даромадааст. Аз оғози соли 2020 то моҳи ноябр ба ифтихори Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ, тахти унвони «Омӯзгори деҳот» озмун эълон гардид ва навиштаҷоти зиёде ба идораи наشريя ворид шуданд. Дар ҷамъбасти навиштаҷоти устодону омӯзгорон ва рӯзноманигорон аз ҷониби ҳамагон баҳогузорӣ ва ғолибон мӯйян шуданд.

Ҳафтаи гузашта дар идораи наشريя маросими супоридани ҷоизаҳо ба ғолибон доир шуд. Дар вазъияти тантанавӣ сармуҳаррири наشريя Ноилшоҳ Нурализода, ҷонишини сармуҳаррири Абдурауф Муродӣ ва дигар кормандони наشريя Ифтихорнома, мукофоти пулӣ ва дигар тухфаҳои таъсиснамудаи ҳафтанома ба ғолибон супориданд. Шоистаи таъкид аст, ки дар озмун чойи якумро Ҳакималӣ

шаҳри Душанбе ба номи А. Бобоқулов (маъюби гурӯҳи якум) ва чойи сеюмро Амир Сайиди Мункӣ, рӯзноманигор аз ноҳияи Ховалинг сазовор шуданд.

Аҳли калами наشريя «Омӯзгор» ғолибонро табрику таҳният намуда, дар ҷодаи эҷоду омӯзиш барояшон комёбиҳои нав ба нав таманно доранд.

Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

► ЭЪЛОН

Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни

барои ишғоли вазифаҳои холии зерин озмун эълон менамояд

1.Мудирӣ кафедра: дар кафедраҳои психология, асосҳои технологияи информатсионӣ, анализи математика, технологияи информатсионӣ ва коммуникатсионӣ, физикаи умумӣ, физикаи эксперименталӣ, физикаи назариявӣ, методикаи таълими физика, методикаи таълими технология ва соҳибкорӣ, технология, нақшакорӣ ва дизайн, иқтисодиёт ва идоракунии, химияи умумӣ ва ғайриорганикӣ, методикаи таълими химия, технология ва экологияи химиявӣ, зоология, биохимия ва генетика, географияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ, географияи табиӣ, методикаи таълими география ва туризм, геозология, педагогикаи маҳсус ва таҳсилоти фарогир, психологияи умумӣ ва педагогӣ, ҳуқуқ, таърихи умумӣ, назария ва амалияи забоншиносӣ, услубшиносӣ ва назарияи тарҷумои забонҳои хориҷӣ (франсаӣ ва олмонӣ), адабиёти рус ва ҷаҳон.

Муҳлати пешниҳоди ҳуҷҷатҳо аз рӯзи наشري эълон оғоз мегардад.

Омӯзгорони аз озмун гузашта дар донишгоҳ ба кор қабул мешаванд, вале бо хона таъмин намегарданд.

Нишонӣ: 734003, ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 121, ДДОТ, раёсати таълим.
Тел: 224-75-28

Муассисаи наشريяи «Маориф»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои банди 27-и Нақшаи ҷорабинҳои Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба иҷрои дастуру супоришҳо дар самти мазмуну мундариҷа ва муҳтавои китобҳои дарсӣ дар ҳошияи роҳнамоиҳои Пешвои миллат, ки зимни баргузори семинари илмию машваратӣ ва таҳлили методӣ оид ба мазмуну мундариҷа ва муҳтавои китобҳои дарсӣ баргузор гардид, барои вазифаҳои зерин чойи кор эълон мекунанд:

№	Вазифа	Воҳиди корӣ	Музди моҳонаи маош
1	Мудирӣ шуъбаи химия ва физика	1	1230
2	Мухаррири калони шуъбаи химия ва физика	1	970
3	Мухаррири шуъбаи химия ва физика	1	815
4	Мухаррири калони шуъбаи забон ва адабиёт	1	970
5	Мухаррири шуъбаи забон ва адабиёт	1	815
6	Мухаррири шуъбаи география, таърих ва биология	1	815
7	Мухаррири забони ўзбекӣ	1	970
8	Мухаррири калони шуъбаи адабиёти бачагона	1	970

Талабот:

– таҳсилоти олий;

– таҷрибаи кории таҳассусии на камтар аз 5 сол.

Ҳуҷҷатҳо то 1-уми феввали соли ҷорӣ дар шуъбаи кадрҳои муассиса қабул карда мешаванд.

Хоҳишмандон барои маълумот ба телефонҳои 222 15 11, 222 15 02, 918-64-48-21 занг зада метавонанд.

Садробахши ҷаҳон омӯзгор аст.

ОМУЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru
Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М.ИМОМЗОДА, А.РАҲМОНЗОДА, Н.САИД, М.САЛОМИЁН, Л.НАЗИРӢ, Д.ҚОДИРЗОДА,
таҳрир: Н.СОБИРЗОДА, Ф.РАҲИМӢ, А.МУРОДӢ (ҷонишини сармуҳаррир), Н.ОХУНЗОДА (қотиби масъул)

Суроға: 734025, ш.Душанбе, х. Айни 126, Телефонҳо: қабулгоҳ – 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир – 225-81-58, котибот – 225-81-57, муҳосибот – 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири ҷандандешӣ маводе низ ба таъбирасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набояд ба барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад. **Навбатдори шумора** Ш.РАҶАБЗОДА

Ҳафтанома дар матбааи наشريёи комплекси «Шарқи озода» ба таъбирасид. | Индекси обуна – 68850 | Адади нашр: 37925 нусаха | Таррох: С.Ниязов | Ҳуруфчинон: М.Диловарова ва Д.Забинова

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридшуда ба ғардонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5) – и ҳарфи Times New Roman Tj. қабул менамояд.